

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

עין משפט
נר מצודה

כ ה מ פ"א מהל' סנהדרין הלכה א סמו
 לאין רח טושע"ע ח"מ סימן
 ק"ע ק"ה
כ ה מ"י פ"ט מהל' תענית הלכה יג
 סמו עשן קיד טוש"ע
 ס"י רנ"ג ע"ף א'
כ ה מ"י פ"ט מהלכות
 אבות הלכה ט סמו
 עשן קיד טוש"ע אה"ע
 סימן קצ"ב ע"ף ד'
כ ד ה מ"י פ"ט מהל' זכיות וזמנות הלכה ט
 טוש"ע אה"ע ס"י א' ע"ף
 טוש"ע ח"מ ס"י רנח
 פ"ב וטוש"ע ג'

מסורת הש"ס
עם הוספות

(6) כְּמוֹנוֹת סֵנִי, (3) סֵפֶה
פִּיחַ מִ"ח, (2) כְּמוֹנוֹת
קָה. יִצְמוֹת קוֹ: זִ"צ קָה.
(7) כְּמוֹנוֹת נֶה: זִ"צ קָה.
קָדֵד: עֶרְעָק כֵּה,
(8) שְׁבוּנוֹת דָּף לֵא,
(9) כְּחוּבוֹת דָּף סֵא,
(10) כְּדֹלֵימַח פֶּרֶק נִדְפֵּה
מִשְׁנֵה זֶן, (11) הִי"ה,
(12) כְּחוּבוֹת גֵּא, (13) בִּ"ב
קָלוֹ, (14) שֵׁם קָלוֹ. בִּרְיָה
דִּתְיָיִה, (15) שֵׁם קָלוֹ.
(16) עָרָב קֵב א.

הגהות מהר"ב דנשבורג

[illegible]

הגהות וציודים

א בכמה ראשונים
 ובחשיבותם, וידי
 בשיעור: **ב** וידי
 אלפס ארבע רב **הנה**
 וכן איתא בתנחומא
 ופ' משפטים (גלוני):
ג קורת רש"י שם
 מלאת שלמה: **ד** ס"א
 (גלוני):
 בשיעור
 שבע: נוסף **נניח**:
 [שיעור] במשנה דלעיל
 כ' **ע"א** (גלוני): [ג' ג']
 שיר: שם
 צ"ל ופ' **ו** ליה
 (היטני שהוטפו לו רגל
 למלואת למאסו וזו,
 תפארת ציון) וידי
 ברומש: **ז** וידי
 ורש"ל (גלוני) שם
 שיר ה"ח: **ח** אליהם
 דרבנן טפי מליבא
דאדמו
 (גלוני) עיי' שם:

ליקוטי רש"י

[illegible]

לְיִמְהוּדָה תִּפְסָלוֹת ס"ד. וְכִי מוֹרֵה מִיִּפְסוֹת קָרָא¹² לָהּ: בְּאִיפֹ. שְׂמֹמֶה:
יֵהֱא מַצִּינָה עֲרֻמוֹתִים וְעוֹשֶׂה דְבָרֶיהָ בְּהִלְנֶנּוּ: חֲכֻמָּה. תוֹרָה:
שְׂמִימְדִיר יַעֲבִי עֲרִים עֲלֶיהָ. שְׂפִירֶנּוּ מִכֹּל עֲקָקִים וְנִשְׁפֶּה עֲלֶיהָ
עֲנִי וְחֹסֶר כָּל¹³ לֵא¹⁴ שְׁמַיִם עֲלֵמוֹ עֲרִים עֲלֶיהָ גִרְסִי¹⁷ שְׂמַעְרִים
שְׂתַקִּיִּים תוֹרָה לְקָנוֹן עַל יֵד הַלְלוּ
מִכֹּל אִלִּים: מֵאֵין תִּמְצָא. מֵן וְעוֹמֵד
כֶּאֱכִין: רֹצֵחַ אִשָּׁה בָּקָב וְתִפְסָלוֹת.
חֲפִינָה לְיוֹן בְּמוֹתוֹת מוֹעֲטִין וְיֵהֱא
מִיִּפְסוֹת מִזֵּי לֵה בְתַשְׁמִים מִזֵּי קִצִּין
וּפְרִיִּשָׁתוֹ לְפָרוֹשׁ מִן הַמִּיִּפְסוֹת לְפִיכָן
אֵין טִוֵּשׁ שְׁחִלְמוֹ תוֹרָה: שְׂמִיִּשִׁים
דְּבִרְיֵי דְרִיִּין. דְּמַשְׁקִינָא בְּלֵב הַדִּין
שְׁעִיר וְזִימּוֹי לְדִבְרוֹ שֶׁל זֶה קִשִּׁין
לְקָלָן וְהִרְי עֲרֻמוֹתוֹ וְרִשְׁעֵה הוּא
שְׂעִיבֵר עַל לֹא תִשָּׂא שְׂמַע שׂוֹא¹⁸ (שְׂמֹת)
(ב): דְּהִשְׁתִּי מֵתִתִּים וְזֵה. וְנִמְעָתָה לֹא
יִעוֹל לָקֹץ וְשֶׁל נִקְרִיבִים¹⁹ בְּצִיִּרֵּס דִּךְ
בְּנַכְסִים מוֹעֲטִין. לִמְעַן (שְׂמֵרָה) דִּךְ
(קֶלֶט): מִי שְׂמַת וְהִנֵּה בָּנִים וְזִנִּת
בְּזִמָּן שֶׁהַנְּכִסִּים מִרְבִּינִן הַבָּנִים יִישׁוּ
וְהַזִּנִּת וְזִמּוֹ נִכְסִים מוֹעֲטִין הַבָּנִת
יִזְנוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאָלוּ עַל הַפִּתְחִים:
שְׂקִדְמוּ וּמְבִירוּ. קִידֵּשׁ שְׂבָלוֹ הַבָּנִים יִישׁוּ
לִצִּד²⁰ וְהַעֲמִידוֹם בָּרֹס לְנִכְסִים בְּחֻקָּת
בָּנִת: הַמְכִּירֵי אַחֲרֵים בְּאֻרְחֹתֵיהֶם.
לֹא וְנִשְׁוֹ כְּמוֹתָיו וְלֹכֵי דְבָרֵי לֹא נִתְכוּן
זֶה אֵלֶּה הַלְּרֹאֹת עֲלֵמוֹ כַּחֲסֵד בְּעִיני
הַבָּרִית וְאֵין חוֹכֵי כְּכֹרֹ אֵלֶּה שֶׁלֹּא
יִקְדְּמוּ אֲחֵרֵי לְבָדוֹת בְּתוֹעֲבוֹתָיו:

שש לו מאתים וזו לא יטול לקט שכתה ופאה
אתים חסר דינר אפילו אלף נותנין לו כאחת הרי
רבי יוחנן זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטין
ויוחנן זה יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה
ר^ט זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבן שמעון
לך ואחר כך לפלוני ויירד הראשון ומכר ואכל השני
יברי רבי רשב"ג אומר האין לשני אלא מה ששייר
א אמר רב ששת זה המכרע אחרים באורחותיו רבי
זה המוקל לעצמו ומחמיר לאחרים עולא אמר זה
שקרא

שקרא

ר והוא רבי יליף למזוי עמיה חד לחלת שנים מעשר מסכני חד
הוא יליף אל"ל רבי אית לי שיעורא אמר זה מכת פרושים נגעו ציה
יליף שנינו בפרק בתרא דמסכת פאה (מ"ט) מי שיש לו תמשים וזו והוא
מן מאתן דלא עבדין: **יתומים** שקדמי ומכרו בנכסים מועטין.
עון האשה כיון דמאשבע לה בעל למונותי בחיי הנכסים בחוקתם
ידודור לאמנה לה עול אלו כלום אמר: **מדר** אל"ר יוחנן יתומים
ציה וז עמון דרה בו צייא דבעל אבל מוונות בכל יום צריכה למונות
שמכרו מכרו דמטלטלי לא משתעבדי למונות^ט ואמרר' ב' מליאת
נכסים מועטין אורחא דמילתא נקט דלא מוצין איש נכסים משום
יוחק פליג אההיא דמקטינן בפרק ב' דיני גזירות (ש"ד דף קט.)
אמי אמי את דברי אדמונ הלכה כמותו וגיני נכסים מועטין חנינא
וי זכר הפסדמי ואמר ר"ג רואה אני את דברי אדמונ ולא ידענא
ר"י אמר זה המשיא עצו לאמור בנכסים ברשב"ג. רשב"ג פ"י
וס דאהנו מעשיו והרי הוא חוטא ולא לו ומיהו המוכר עמון
דלא חמיר אסוריה שהרי השליטו הוונן בגוף ופירות לעשות
אמר ציי נכסי לך ואחריו לפלוני ועמדה ויסת בעל לוקח הוא
זכר פסוק וה המשיא כו' מי קאמר תינשא יסות קאמר אלמא דדמיני
בע ארסו לעשות לנחמיה אל"ר' דלא קרא רשע מדמיני ההם אי
ז ענה וכו' כרשב"ג מכלל דאבי ס"ל כרשב"ג והכי אמר ציי גמי
ס לוקח כלום וביש נוחלין (ב"ב דף קנ.) מפרש טעמא משום דקאבר
נקטינן בעל בנכסי אשמו הוי כרשאה אל"ר' דפירות לדיה הוא הגוף
החיר ס"ל לאבי דקנין החיר דמי אל"ר' דלא דאמר לאו קנין הגוף
ויס חסר לרשאל כח בדיא פ"י אחריו ירש פלוני ואף הוא פסק ס'
החולן (בבב"ב דף לו:) הכל אחריו שאני כו' עיקר דלא מקשי הלכתא
דפסקי' הלכתא לקמיה ולא פליג ר"ל ומדאבי גמי איכא למשמע
אזא דהוא לה דיקלא בארעא דרב ציי כו' אול איזו אקנייה לבנו
שב"ג הלך בעינן לפרושי כרשב"ג ס"ל כר"ל דלאו קנין הגוף
חמיה לר' אמר לא קא חשבינן גמי היא דאלו לא הגשפין
זה המנהל בחו צבורה וכו' לומר דמי ורשע לא הא תשיב:

רצי

בן עזאי אומר חייב אדם יברך ירושלמי דבין עזאי דלא כר"א נ
עוריה דלרש"י (מגילה דף ג.) הקהל את העם האנשים והנשים
הטף אנשים בלו לגבור שנים לשמוע ונראה דפי' דמזה לשמוע
ההנשים כדי שידעו לקיים מצוה ולא משום שידעו שזכות מולה^א:
מסורה שאלה את ר' אלעזר מפני
מה^ב מטא פליקתא בעצמה העגל והן
מתנין בה ג' מיתות אמר לה אין אשה
חכמה אלא בפלך אמר לו הורקוים
בנו בשביל שלא להשיבה דבר אחד
מן התורה לבדת ממני ג' מאות טור
מעשר בכל שנה ל' אל' לשפיר ד"מ ולא
ימסרו דברי תורה לעפר:

¹רוצה אשה בקב ותיפלות.

פר"ח רוצה אשה שהיא צנעה
החמור והיא מניא אללה בכל שבת^א לתת
לה עונתה ולא יביא לה אלא קב
חטים צלצד ולא יביא גמל שהולך
בדרך רחוקה ואינו עומד לה עונה
אלא אחת לשלשים יום^ב וע"פ שמיא
ללה לשכרו ט' קצין חזיבה עליה
העונה בכל שבת וקב אחד מט' קצין
ופרישות ל' יום ורבי פירש צסס רב
הסא המשרה אשמו ע"י שלש לא
יפחות לה מקמיס מטיין מן שבת
לשבת כדמוח בגמרא צפרק אע"פ
(מנחות דף סד:) ועונתה מניא לה
ואולי המורד על אשמו (שם סג.)
מוסיפין על כתובתה ג' דינרים בשבת
ושער צינוי הוא ד' סאה בשלם^ג וסלע
ד' דינרים נמצאת בדברי ר' א'
קאפן בג' דינרים שהן י"ח קצין הרי
שחכמים עמדו על סוף דעתה שהיא
רוצה בחסידות ועמנו שני קציים מ"ח
קציים שיפרשו ממנה דקציים אחד
מ"ח קציים^ד היכי דמי חסיד
שיוסד. ירושלמי: ר' ראה מתיקן מצבעע
בבנה אמר לשחלחץ תפילין אצילנו
עד כשהוא חולץ תפילין הויא זה
ואת נפשו: זה הניתן דינר דעני
העשירים לו מאתים וזו. הא דרבי
אצילנו והא דרבי יוחנן ומבניה מכות
האלמנו יתיב ירושלמי מכות

ופרושים וכו' גרס' הם' ד' תלמיד' מדר' בון הוו לו מנחים וזו חסר
 עובדין ביה תלמידיו עין בישא ומלון¹⁰ ליה אחא בעי מוזי עמיה הדין
 נרמו לתלמידיו ואעלניה לקפילין וחסרויה' דה קרט וכה עמיה הדין דהור
 גושא ויטון עין ה"ו לא יטול ובגמרא¹¹ דהא אמר חמשין דעבדין טע
 ביראה דוקא לעין מוזון הבנות אמרינן מה שמכרו מכרו אצל בעל
 שאליס ויטול למכור דגמרינן¹² ה"ו גושא (פחות אב.) יתומים שמכרו
 וטול דמו מונוות אשה למדור והוא הדין אס מכרו בנכסים מרובין מ
 ההשאה (ספ ספ.) בין מכרו בין משכנו אין מוילין לנוונות והאי דנקר
 מונוות היכא דליכא נכסים מרובים רבי פ"י בחסופותיו דל
 האמר רבי יסאן בן צילעאי שמעיה דחוקי' לא מקום שאמר רבי
 ההם (דף קה.) ויפקרני מי שמת (דף קלט.) אמר דלמנו וי' בשביל
 מנאי דחוקיה לפרש כך אליבא דלמנון טפי מאלביא דרבנן¹³:
 וי' נוחלין (דף קכ"ג.) משום דגרס' לעבור על דברי הנוטן ו
 הדיינו ראשון לא מיקרי רשע ואף על גב דלכתילה אסור לנשות
 כדנאנו וקשיא לפירושו בסוף פרק מי שהיה נשוי (פחות דף נה):
 ואין לאחרי' בנזקים צעל כלום ומי אמר אביי הכי והאמר רבי אחא
 מוכר עמנו לנשאי ומהי' לו לפרש כיון דנשאי נקרא רשע ממלל על
 לו לראשון אלא אכילה פירוה בלבד ואי קשיא מדקאמר אביי זה הנו
 בזהדי בפרק מי שהיה נשוי (דף ס.) צעל לוקח הו' ואין לאחרי' בנ
 קנין פירות קנין דוקא דמי וצדק פרק השולח (גיטין דף מה.) אמר אב
 אחרי' דהשאה דמשמע דס"ל ללאו קנין דוקא דמי' י' למחר דוקא גבי
 פירות מתהייא אליניה¹⁴ אחרי' שעל שמי רשע' דלחרי' משמע גוף ו
 כרש"ב¹⁵ וי"ו¹⁶ צעלמא סבירא לן ללאו קנין הגוף דמי דפסקי' קנין
 דאחרי' דפסקין כר"ל פרק החולין ובהא דלחרי' קיימא לן כרש"ב
 הכי קיימא לן כדאמר אביי אחור רשע וכו' ולקמן¹⁷ ומי ההו' א
 קטן כרש"ב¹⁸ עד אפילו רש"ב¹⁹ לא קאמר מהתם שמעיה דהלל
 דמי והב' היינו טעמא דלחרי' שאני ולא תקשה הלכתא אהבא ער
 (פחות דף נו.) אמר בן הכהן משום ר"ע אחי עמי ורשע ער

תוספות שאני

[illegible]

תורה אור השלם
(א) אני חכמה שכוונתי
ערמה ודעת קדומות
אמנא: [משלי ח, יב]
(ב) ותחכמה מאין
תמצא ואי זה מקום
בינה: [אבות פה, יב]

הודפס מאתר אוצר החכמה

סוטה דף כא

סוטה פרק שלישי היה נוטל

[דף כ ע"א - כא ע"ב]

נחמן ב"ר א"ב האי ב"ר עב"ל: בד"ה אב"ל ב"ר א"ל וכתב ל"ה כתיב גבי עשייה ב"ר דואך קמא שנכתב ש"ל לשום אשה כתב רחמנא וכתב ואי לא כתיב א"ל וכתב ה"א למעוטי האי דלא איהו כתב ל"ה אב"ל יש לו ב' נשים דאיהו קא כתב ל"ה כשר כתב רחמנא וכתב ל"ה דממעטינן ב"ר עב"ל: כ"ל:

ח"א דף כ ע"א שמואלכתך מלאכת שמים שמו תחסיר אות א' ב"ר. מפורש בעירובין פ"ק א':

ח"א דף כ ע"ב זכות תול"ה ל"ה ג' חדשים כדי הכרת עובר ב"ר. פרש"י דרש ונקמה ע"י זכות כדי ומרעה זרע ב"ר עב"ל ע"ש. והוא דחוק דא"כ אמאי לא מיימי נמי הכא האי קרא כדמיימי לה בסמוך למשעה חדשים ועוד קשה לפירושו דפסק חלק בן קאמר משעה שמרע היינו משנקלט הרע צמתי אשה כפירש"י גופיה שם ג' ונראה דלאו מהאי קרא ומרעה זרע יליף ליה אל"ל דכל אשה סוטה השוטה היא בספק אם חנקי אם לאו ומפצלה אית לן למימר דמיו דאם חנקי ידעין בעברה עובר ה"ז ומנה נימן לה אם לא חנקי כדי הכרת עובר דו"ק: זרע יעברנו יסופר הראוי לספר ב"ר. יש לדקדק בה דהכא משמע דהראוי לספר היינו משעה שזול שיש לו פה מקרי ראוי לספר להשמיע קולו דהיינו אחר ט' חדשים ימי עיבורה ופסק חלק בן מוכה מהאי קרא גופיה דלאו היינו משעה שזול דפליגי התם אקטן מאמת בל לעו"כ ח"א משעה שזול דכתיב ד' ויגידו דקדקו לעם נולד וס"ל משעה שסיפר דכתיב זרע יעברנו יסופר וס"ל דהאי מנה דהתם פליג אלהא וס"ל משעה שסיפר היינו ממש משעה שזול דלבר דו"ק: ר"י אומר י"ב חודש ואע"פ שאין ב"ר. ולא נחא ליה למימר דר"י שיעורא קמא דמתני' נקט דקמתי יש זכות תולה שנה א' דכיון דמקרא מיימי לה ר"י משמע דלית ליה אל"ל האי שיעורא ולמאי דמסיק דג' שנים נמי איכא קרא נחא דלא נקט אל"ל שיעורא קמא ואית ליה נמי הני שיעורי דלית בהו נמי קראי דו"ק:

דף כא ע"א בפרש"י בד"ה אמאי לא תגין ע"יהם בלומר אמאי לא תצידיהו מעבירות מיצה"ר שהחטיאם ונשואם רשעים גמורים עב"ל. וכל"ל והוא סוף דבור ואח"כ מה"ל מוצה בין בעידנא ב"ר אגוני מגנא מן הפורענות ב"ר מתני' ומדקתני בבביתא עבירה מכבה ב"ר עב"ל. וכ"י בפירוש ישן. וכן נראה דהשתא לאוקמתא דרצא נמי מחייב ספא דברייתא דקמתי ד"ל עבירה מכבה מזה ב"ר. לא מיידי מלהגין מן היסורים כמתני' אל"ל מליטול שכן לעמיד מיהו לשון ראשון דברייתא לא יחייב לאוקמתא דרצא כמו שחמיה התוס' דלא משמע להו דאיידי נמי בליטול שכן לעמיד דו"ק ה': תוס' בד"ה מוצה בין ב"ר תל"ה הכתוב באור משום דמוגינה ב"ר ואי מיצה"ר דמציא לא מציא ב"ר עב"ל: כ"ל:

ח"א דף כא ע"א גמ' הן תהוי ארכא ב"ר. פרש"י ואף דינאל כשהשאו ענה זו לכן נתכוין שראה ב"ר עב"ל. ובפ"ק דב"ב ו' אחריו דנענש ע"י אי למר התק שחמיהו מגדלו ואי למר דשדיו לגובה דלחיותא וק"ל: מזה אור בגין דע"ל ב"ר ואומר בהה"ה כד תנחה אותך ג'ר. מקמיה דהאי קרא ז' כי נר מזה ומורה אור כמיז האי קרא וכתורה איירי שאמר שהתורה מגינה לעולם כי צוה"ו תנחה אותך מלשון מנוחה מכל זרות גם כשכך קצב תשמור ע"ך מחייב הקצב גם לעו"כ מיהו של גיהנם היא חשיך להליך צעדך ומה שהקשו התוס' למאי דמסיק דמנה בין צעידת דעסיק בה ויין צעידת דלא עסיק בה אגוני מגנא אמאי קאמר הכא דהתורה מגינה לעולם הא אף המנה מגינה לעולם ו"ל דהמנה לא מגנא לעולם אל"ל צוה"ו אל"ל התורה מגנא אף לעו"כ מדיה של גיהנם כדמיימי מקרא והקולות היא חשיך: ומיימי נמי מש"ל דאדם שהיה מהלך ב"ר. הוא מוצא כי האדם מחובר מגוף ונשמה שהגוף פועל מעשה המנוח והנשמה שהוא שכלו של אדם פועל העיוני שהיא התורה ולפי שיש לאדם ג' מעשים כוללים צורך מונעים אותו משלימות האנושי וכמו שהצדקה גלילה מנלל את האדם מן הקולות ב"ר כן המנוח צוה"ו שדומה לגלילה מנלל את האדם מפורעניות המתרגשות צוה"ו שם דבר וחורב ועצב מן הקולות הוא רמו על קושי המונוט ורעב כמ"ס ה' וקוץ ודכרד ג'ר פתחים רמו על הדבר שמת וטפל לשחת וברקנים רמו על לר"ת אורי מתרד השוטה שהיא שלימות הגופנים מגנא עליהם ועוד יש לאדם מעשים שנים מונעים אותו משלימות הנפשי והם הינה"ר וסר רע המשיאו לרעה. ולה

דף כא ע"ב תוס' בד"ה בן צווי אומר חייב אדם ב"ר וירושלמי דבן צווי ד"ל כראב"ה ב"ר ונראה דפ"י דמציא ב"ר עב"ל: כ"ל. ור"ל דהכי דייק ליה התם דבן עזאי דלא כר"ב"ב מנהל לשמוע דקאמר משמע משום קיום מנהל ולא משום שידעו שזכות תולה כדאמר בן עזאי: בא"ד מפורנה שא"ה ב"ר חטא אחת במעשה ע"ל ב"ר אבדת ממני ג' מאות ב"ר ישרפו ד"ת ו"ל ב"ר עב"ל: כ"ל: בד"ה רוצה אשה ב"ר ואילו המורד על

חכמת שלמה

דף כ ע"ב רש"י בד"ה ביעתותא ב"ר פתאום מרפא הדמים ב"ר. כ"ל: תוס' בד"ה אבל תורה ב"ר ה"א למעוטי איך קמא שנכתב שלא לשם אשה כתב רחמנא וכתב ואי לא כתיב א"ל וכתב ה"א למעוטי גט של אחרת שאינה שלו כתב רחמנא וכתב לה דממעטינן היו לו שתי נשים וכו' אלמא דממעטינן התם ב"ר ללאוי יתירא אתא האי וכתב אלא לגופה הלכך לא ב"ר. כ"ל: בד"ה ביעתותא בג' ב"ר כל האנשים מתים ב"ר. כ"ל: בד"ה יש זכות ב"ר זכרון עון ואין בכלל ב"ר. כ"ל:

דף כא ע"א רש"י בד"ה וכתבי כולה מטא ב"ר נבוכדנצר. כ"ל והס"ד: בד"ה ואשכחן. ז"ל ואשכח: בד"ה ועדיין אינן ב"ר ופורענות. הס"ד: תוס' בד"ה מצוה ב"ר דמצלא הא לא מצלא אלא לפי שעה. כ"ל: דף כא ע"ב רש"י בד"ה שמשנים. ז"ל משמע: בד"ה רוצה אשה ב"ר ויהא תיפלות מצוי לה ב"ר. כ"ל: תוס' בד"ה בן עזאי ב"ר שזכות תולה ירושלמי מפורנה שאלה ב"ר. כ"ל: בד"ה אביי אומר ב"ר ואי קשיא מדקאמר ב"ר כרשב"ג כדפסקין ב"ר אהלכתא ע"כ תימא לר' ב"ר. כ"ל:

הנהגות והערות

א' דף יג ע"א. ב' סנהדרין דף קי ע"ב. ג' ד"ה משעה. ד' תהלים כב, לב. ה' דף ע"י רש"י. ו' דף ד ע"א. ז' משלי ו, כג. ח' בראשית ג, יח. ט' קדושין דף ל ע"א. י' משלי ד, יג. יא' ישעיה נה, א. יב' שיר השירים ח, ו. יג' ירושלמי שקלים פ"ז ה"א, סוטה פ"ח ה"ג. יד' סוכה דף נב ע"ב. טו' תהלים לו, לג. טז' סנהדרין דף תלמוד בבלי <עוז והדר> - יט סוטה / תלמוד בבלי {עמוד 122} {726072}

פרשת תצוה

שמו של משה בפרשה

"וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (כז, כ)

כתוב ב"בעל הטורים" בכל התורה כולה מאז לידתו של משה רבינו אין פרשה
א"ת 15/07/2018
 שלא הוזכר שמו של משה, חוץ מפרשתינו – פרשת תצוה, שלא הוזכר כלל שמו,
 אלא נאמר בלשון "ואתה" [למעט חומש דברים אשר הוא מדברי משה רבינו],
 והטעם לכך, כיון שאמר משה במעשה העגל "ואם אין מחני נא מספרך אשר
 כתבת", וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיימה הקללה בפרשה זו. מכאן
 אמרו שלא יפתח אדם פיו לשטן, ויש שרמזו זאת תיבת "ויקחו" ראשי תיבות
אשר יתקבל
 וישאו קל וחומר – ולא יקללו את עצמם.

מוסיף הגר"א מוילנא זצ"ל לעולם נופל ז' באדר – יום פטירתו של משה רבינו בפרשת תצוה, [למעט מקרים בודדים ונדירים אשר בהם נופלת פרשה זו לאחר ז' באדר], ידע נותן התורה הצופה ומביט עד סוף כל הדורות, כי בז' באדר יסתלק משה רבינו, ולכן לא הזכיר את שמו בפרשה זו הנופלת ביום פטירתו. אמנם על אף שלא הוזכר שמו במפורש, ברמז כן נזכר שמו – דמאה ואחד פסוקים יש בפרשתינו, והאותיות הנעלמות של משה [מם שין הא] הן בגימטריא מאה ואחד.

בספר "דברי צדיקים" כותב שמעתי אומרים בשם הגר"א זצ"ל הטעם שדווקא בפרשה זו נתקיימה הקללה של "מחני נא מספרך אשר כתבת", דהפרשה העשרים מתחילת התורה היא פרשת תצוה, וכיון שאמר "**מספרך**" קיים דיבורו, **ספר** – ׳, הפרשה העשרים. בספר "מדרשו של שם" כתב רמז אחר "אשר כתבת" תיבת **אשר** בגימטריא "תצוה" [501].

כולם שאמרו בתפילה בצבור צעורה ראשונים.

א"ל בר חי חי להלל. המלא הרועים ז"ל בספר
 כנוס סופרים (צערכו) כתב, מספקא לי אם הוא
 הלל הנשיא, או הלל שהיה אמורא ע"ש. והנה כבר
 נסתפק בזה היוחסין (צערכו ע' סב) שכתב, וכן יש
 אמורא שנקרא כן בפ"ק דחגיגה א"ל בר חי חי להלל
 א"ל אליהו לבר חי הי, או אולי הוא תנא שהיה בזמן
 הלל ע"ש. ומלאחי בתשנ"ז ח"א (סוס"י קלה) שמדבר
 בענין הלל האמורא שהיה בנו של ר"י נשיאה בן בנו
 של רבינו הקדוש, ומציין כמה מקומות בש"ס שזכר
 הלל האמורא, וצינייהם כתב גם בפ"ק דחגיגה ע"ש,
 וכוונתו להגמ' כאן, ומבואר שהבין שהוא הלל האמורא.
 ובספר גופי הלכות למהר"ש אלגזי ז"ל (דף קמג
 ע"ב) כתב, דבן הא הא וכן בג בג הם השני
 גרים שבאו לפני הלל בשבת (לא ח), דהאחד אמר
 גירני ע"מ ששמיני כהן גדול, ואח"כ הודה שאינו
 ראוי להיות כה"ג, וקראוהו בן הא הא לרמזו שהשפיל
 עצמו ליקרא בן אברהם ושרה ולא בן כהנים. והשני
 אמר גירני ע"מ שתלמדני תורה שבכתב ולא שבע"פ,
 יומא קמא אמר ליה א"ב ג"ד למחר אפיך ליה ד' ג'
 ב' כו', וזה נרמז בשם בן בג בג שיש בו ב' לפני ג'
 וג' לפני ב' ע"ש. ומבואר שהבין דהלל זה הוא הלל
 הזקן התנא.

ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה
פרקו מאה ואחד. בספר קהלת יעקב
 (קרלין) בהקדמה, כתב לבאר דברי הגמ' כאן, דהשונה
 פרקו מאה פעמים היה דרכם בכך ומחוייב בזה לכל
 יתחייב צנפשו בשכחו דבר ממשתחו, אבל המוסיק יותר
 מכפי הרגילות מורה ע"ע אהבת התורה יותר, נקרא
 עובד אלקים לפי שהוא משנה טבעו ורגילותו מאהבת
 הצורה ומורתו הקדושה ע"ש. וכ"כ במרומי שדה כאן,
 דמאה פעמים דרך ת"ח צדק כדי שלא ישכח, אבל מאה
 ואחד הוא רק משום אהבת תורה, וזה עבודת אלקים
 ע"ש. וכבר כתב לבאר כן בספר תניא (ליקוטי אמרים
 פט"ו), שצימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה
 פעמים, ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתירה על
 הרגילות שהורגל מנעוריו, שקולה כנגד כולן ועולה על
 גביהן ביתר שאת ויתר עז להיות נקרא עובד אלהים,
 מפני שכדי לשנות טבע הרגילות צריך לעורר האהבה
 לה' ע"ש. וע"ע בדבריו בהל' ת"ת (פ"ב ס"ג).
 ובדבריהם מובן מה שא"ל לא ולמד משוק של חמרין

עשרה פרקי צוזא חד עשר פרקי בתרי זוזי, היינו
 שהרגילות היה לשכור חמר למהלך עשרה פרסאות
 שהוא מהלך אדם ליום כמש"כ המהרש"א, ובקצת יותר
 מהרגילות כבר שכרו כפול. ובספר שיחת מלאכי השרת
 (פרק שלישי) כתב, שכן הדריך בחז"ל בכ"מ כשרנו
 לומר מספר מרובה חפסו למספר מאה והוא לאו
 דוקא, והביא שם גם מכאן שאמרו השונה פרקו מאה
 פעמים כו' ע"ש. ולדבריו מ"ש כאן מאה פעמים הוא
 לאו דוקא אלא חפסו למספר מרובה. אמנם יותר נראה
 כמש"כ בספרים הנ"ל, שנקטו מספר מאה שכן היה
 דרכם לחזור מאה פעמים, ומוזן הדמיון משוק של
 חמרין כמו שבארנו.

ובענין מספר מאה ואחד, כתב בחוס' ר"ד, שמעתי

הטעם דכתיב (איוב כח, יב) והחכמה מאין

תמלא, מאין בגימטריא מאה ואחד ע"ש. והמהרש"א
 כתב, נקט במילתיה מספר הזה לפי הרמז עובד אלהים
 לאשר הוא ר"ת גימטריא ק"א. ולא עזדו הוא ר"ת
 גימטריא מאה ע"ש. וכ"כ רמז זה בפ"י רבינו אפרים
 עה"ת פ' תשא (לב, לד) ע"ש. וכן הביא רמזים אלו
 בשל"ה הק' מס' שזועות (דף לא ע"ב) בהגה"ה,
 שכתב מלאחי רמז גדול בזה הפסוק, הנה עובד אלקים
 לאשר ר"ת עא"ל בגימטריא ק"א, לא עזדו ר"ת עולה
 ק', הרי כששונה ק' עדיין נקרא לא עזדו. וכן בא
 הרמז החכמה מאין תמלא, מאין עולה ק"א, ואותיות
 מאיין הם הנעלמים מאותיות משה דמילואו כזה מ"ס
 ה"א ש"ן, וכן זוגגזא"ל רבו של משה הנגלה לו בסנה
 כמוצא בתרגום יונתן עולה ק"א ע"ש. וכ"כ עוד
 השל"ה בפ' שמות וצפ' וזאת הצרכה בתורה אור ע"ש.
 ובספר ברית יעקב פייתוסי (דף סו ע"א), הביא מספר
 אמרי שפר שהקשו על הרמז של ר"ת עובד אלקים
 לאשר, דהרי תיבת לאשר לא קאי אדלעיל מינה אלא
 נמשכת לאשר לא עזדו. ומירץ דבתיבת לאשר יש בה
 מפסיק טפחא לרמז אל הנ"ל ע"ש.

עוד כתבו בספרים צגולת חזרת מאה ואחד פעמים

שהוא מועיל לזכרון. וכבר מצינו לאחד מחכמי

אשכנז הקדמונים רבינו אפרים ז"ל בפירושו עה"ת בפ'
 תשא שם בפסוק כי מלאכי ילך לפניך, כתב דע לך כי
 המלאך הממונה על השכחה שמו פוטא עס ד' אותיות
 יעלה ק', ומי ששונה ק"א פעמים ניצל מזה המלאך.
 וזה נרמז מ"ש רז"ל אינו דומה מי ששונה הלכתו
 מאה למי ששונה ק"א כו' ע"ש. ובספר תורת חיים
 סנהדרין (נ"ט ב) בד"ה נפש עמל עמלה לו כי אכף

עליו פיהו, כתב נראה למ"ש אינו דומה השונה פרקו כו', והטעם משום דשם שר הממונה על השכחה בגימטריא מאה, ושם שר הממונה על הזכרון הוא מיכאל עולה מאה ואחד, לזה קאמר נפש עמל שחזור על תורתו חמיד, עמלה לו היא מחזרת עליו שאינו משכחה, כי אכף עליו פיהו כשחזור עליה הרבה במספר פיה"ו שעולה מאה ואחד, וכן אכף בגימטריא מאה ואחד ע"ש. ועיין צפתח עינים סנהדרין שם שכתב רמז זה מדנפשיה ע"ש.

והנה התורת חיים לא פירש מהו שם שר של שכחה שעולה מאה, ועיין באליה רבה (רס"י רנט) שהבין בדברי התורת חיים שכוונתו לשם פוטה שהוא שר של שכחה. ומזה הוכיח דשמו הוא פוטה בטי"ת ולא פוטה ע"ש. ועיין בכף החיים למהרש"פ (סימן לא אות כז). ואפשר עוד דכוונת התורת חיים לשם מ"ס, וכמ"ש בשער מאמרי רו"ל (ריש חגיגה) לבאר מ"ש אינו דומה כו', וז"ל דע כי השר הממונה על השכחה נקרא שמו מ"ס, וז"ס ויתן על פניו מסו"ה, ר"ל כי הקליפה הזו רוצה לעשות הפסק למעלה, ולפיכך השונה פרקו מאה פעמים כמנין מ"ס שוכח, והשונה מאה ואחד הוא מתגבר עליו ונוצחו ואינו שולט בו להשכיחו ע"ש. וכ"כ עוד בשער המנחות ר"פ וחתחנן (דף לב ע"ב) ע"ש. וכן הביא בספר זכירה (ע' קעג) בשם שו"ע האר"ז ע"ש. וע"ע בפע"ח שער השבח (פכ"ד). ועיין בעינין יעקב כאן שכתב לפרש, כי מיכאל שר התורה גימטריא מאה ואחד, והשכחה הוא מזד ס"מ שהוא בגימטריא ק', לכך השונה ק"א פעמים גובר מיכאל על ס"מ ע"ש. וכ"כ במגלה עמוקות פ' תולדות (בפסוק ויהי אף ילא ילא) ע"ש. והחת"ס צמרת משה סו"פ תורה (דף עו ע"א) בד"ה והיה לה' לשם, כתב אמרו הקדמונים ס"מ גימטריא ק' ואז עדיין שולט שכחה, ואם מוסיף עוד אחד יהא ק"א, לכן השונה לימודו מאה פעמים ואחד אינו שוכח ע"ש. ולפי"ד האר"ז ל' אחי שפיר טפי, דהשר הממונה על השכחה מ"ס שמו.

ובמגלה עמוקות סו"פ נצבים (דף סא ע"ב) כתב, ולפי שמה ידבר והאלקים יענו בקול, מ"ס שבלוחות עומדין בנס, כי הוא פוטה שר השכחה שמספרו מאה, החכמה מאיין תמצא, שהוא נעלם מ"ס שיין ה"א, והוא תשבון מיכאל ע"ש ונגיאל"ל שר התורה, לב חכם ישיביל פיה"ו שהוא מאה ואחד, כמ"ש אינו דומה לומד פרק ק' פעמים למאה ואחד. לכן בפסחים

(קי א) עד מאה פקע שידא, שאמר מאה ואחד ולא היה שוב יכולת לשד אלל זוגות רק עד מאה. **אשרי מי שבא לכא"ן (פסחים נ' א) שהוא מאה, ואז ותלמודו בידו מחקיים ע"ש. וע"ע בדבריו במגלה עמוקות (אופן נ).** וכעין דבריו כתב גם הרמ"ע ז"ל בכנפי יונה ח"ה (סימן לו), והוצא דילקוט ראובני (סו"פ לו), אינו דומה שונה פרקו כו', כי שר של שכחה מ"ה שמו [אולי ז"ל מ"ס שמו] ואמרו פוטה שמו בגימטריא מאה, ושם מיכאל מאה ואחד, וכן זגניאל"ל רבו של מרע"ה, וכן מאיין שהוא מילואו של משה ע"ש. ומש"כ המגלה עמוקות והרמ"ע משם זגניאל"ל שר התורה, בשל"ה מס' שזועות שהבאנו לעיל כתב זגניאל"ל רבו של משה. ועיין בקהלת יעקב (ע' זגניאל). וכן הביא בספר זכירה (ע' קעד) ע"ש. ובמגלה עמוקות עצמו (באופן נו) כתב השם זגניאל"ל ע"ש.

ומש"ב המגלה עמוקות מהא דפסחים מאה וחד ופקע שידא, ע"ע בקהלת יעקב (ע' מאה) שכתב, כח הקליפות הוא רק עד מאה כמ"ש צפ' ערבי פסחים מאה וחד פקע שידא, ויש מאה כבלים צטו"א, וכן אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה ואחד, שר של שכחה מ"ס גימטריא מאה ע"ש. ובישמח משה פ' עקב (דף קה ע"ב) כתב, ידוע דחוקק כחות הטומאה במאה, כמבואר בפרק ערבי פסחים עד מאה וחד ופקע שידא, וזה הטעם הוא שאמרו רו"ל אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, כמבואר בספרים דכל חוקק הטומאה הוא ס"מ, ואיך אומות הנשארים הוא הקדושה המהיה אותו ע"ש.

ויש לעיין במש"כ המהרש"א בפסחים (קי א) שם, מאה וחד ופקע שידא, דבמאה כבר לית ביה משום זוגות משום דהוא כולל כל המספרים בכח הא' והוא מספר מעשר מן המעשר קודם קדשים כמו תרומת מעשר שנותן לוי לכהן ע"ש. [ובענין מספר מאה שהוא מעשר מן המעשר, כ"כ עוד המהרש"א בחגיגה כאן ובכתובות (קיצ א) ד"ה שמכונה, ובמנחות סו"פ החכלת (מג ב) לענין מאה צרכות ע"ש. וכדבריו במנחות שם, כ"כ גם בספר עקידת יצחק (שער עו) ע"ש]. וז"כ לפי מה שהבאנו דדוקא במאה ואחד ילא מתוקף כחות הטומאה, וכן מוכח בגמ' שם דדוקא במאה וחד פקע שידא. ועיין בספר זהירות הזוקר (אות מה). וכן יש לעיין במש"כ הרי"ף בע"י כאן, שיש

מלאכי המיוחד גדול יותר במעלה מקודמיו. ועיין להרחי"ד ז"ל בנחל קדומים פ' חוקת (אות ב') שכתב, במ"ש ז"ל לשנות פרקו ק"א פעמים, וכחצו המפרשים דבכל פעם נברא מלאך רוחני יותר ע"ש. ונראה שנתכוון לדברי הנשמת אדם הנ"ל.

ויש לנו לדעת בענין סגולת חזרת ק"א פעמים שמועיל לזכרון, אם הוא דוקא בחזר על אחר ק"א פעמים ברציפות, או לאו דוקא אלא אם חזר הק"א פעמים במשך זמן זמנים טובא מהני סגולה זו. ובמ"ש ב"מ כ"מ תנא מנייה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנחי בריסיה, משמע לכאורה שזה היה על אחר שחזר עליו ארבעין זימנין. ועיין בספר תולדת אדם (דף לו) שמסופר על מנהגו של הגאון רבי זלמן מוילנא ז"ל, שהיה חוזר על לימודו מאות פעמים ברציפות בבת אחת, ואחרי פרק זמן חזר עליו עוד איזה עשרות פעמים ע"ש. ובשו"ת חת"ס או"ח (סימן כ') כתב בטעם הדין בהזכרות שבתפילה שאחרי שלשים יום אין חזר בספק אם הזכיר, וכתב עפ"מ"ש אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים כו', וכן הוא מפורסם ומקובל שהשונה מאה פעמים ואחד לא במהרה הוא שוכח. ובמשך שלשים יום כבר התפלל ק"א תפלות, ולכן כיון שכבר הזכיר ק"א פעמים שוב אינו שוכח ע"ש. ויש ללמוד מדבריו דסגולת ק"א פעמים לזכרון הוא אף אם לומד ק"א פעמים במשך ימים רבים. וע"ע בספר נהורא דאורייתא (מאמר שלישי פ"ז), שכתב דהכי עדיף דחזרת המאה ואחד פעמים תהיה ממושכת וזמן הרבה, וכך יקבע הענין במוחו יותר מאשר יחזור ק"א פעמים ציוס אחד ע"ש.

ובי"אור ענין מאה ואחד בתורת החסידות, בתולדות יעקב יוסף בסופו (דברים ששמעתי ממורי אות ז'), כתב בשם הצעש"ט ז"ע לפרש מ"ש שמאה פעמים נקרא לא עצדו, "משום שחזר ממנו אחד שיכין לשמו ית' קוד אחד האמיתי" ע"ש. וע"ע בספרו בן פורת פ' חיי (דף מא). וכן הביא בשם הצעש"ט ז"ע, בדגל מחנה אפרים (פ' ויקרא ופ' אחרי), דמאה פעמים ואחד היינו שיכנים בלימודו האחד שהוא אלופו של עולם ע"ש. וע"ע ברמח"ם נופים על תדב"א (דף לה ע"ב). ובספר תולדות יצחק (תהלים ג') כתב, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, הול"ל מאה ואחד פעמים. וביאר הצעש"ט הק' וזקללה"ה, שהכוונה מי ששונה פרקו אותם פעמים וצעת ההיא מתדבק

בקבלה שהשונה פרקו מאה פעמים אינו שוכח כו' ע"ש. וז"ל לפי מה שהבאנו דדוקא במאה פעמים ואחד יש קבלה זו שמועיל לזכרון.

ועיין בבן יהוידע כאן שהביא בשם האריז"ל בעץ חיים, ששר של שכחה נקרא מס. וכחצ עוד בשם הרמ"ז ז"ל דשר שכחה נקרא פוטה מספר מאה, ומיכאל שר התורה מספרו ק"א. וכחצ הבן יהוידע ויתכן שיש לשר שכחה כמה שמות ע"ש. ובספר משנת חסידים (מסכת שארית יוס ראשון פ"ב), כתב אם שוכח מה שלומד מפני שאינו שונה פרקו מאה ואחד פעם כמספר מיכאל"ל או וגנוגאל"ל שהוא רבו של משה, אלא שונה אותה מאה פעמים כמספר מ"ס או פוט"ה שהוא שר אחד של שכחה ע"ש. ומשמע מלשוננו שהוא אחד מהשרים הממונים על השכחה. ועיין במה שכתבנו במס' שבת (קמז ב') בשם מהר"ש מאוסטרופולי ז"ל, דשר השכחה שמו רי"ב ע"ש. **ובכלי יקר פ' ואחחנן (ד, ט), כתב לרמז בדברי הגמ' כאן, והוא כשתסתכל במלת זכר ובמלת שכח תמצא מספר ק"א ביניהם, והרובה לנטל השכחה יחזור על לימודו ק"א פעמים וזהם יפחות מן מספר שכח ק"א וישאר מלת זכר. וקרוז לשמוע שהמלאך הממונה על הזכרון זכר שמו ויש לו רכ"ז כוחות, והמלאך הממונה על השכחה שכח שמו ויש לו שכ"ח כוחות, וכשחזר על לימודו ק"א פעמים החליש כל כוחותיו היחריס ונכנס תחת יד המלאך הממונה על הזכרון ע"ש.**

בבעל הטורים פ' תשא (לג, לד) בפסוק הנה מלאכי ילך לפניך וגו', כתב מלאכי גימטריא מאה ואחד, ילך עולה כמנין הלכה, רמז למ"ש אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד, שע"י כן ילך ההלכה לפניו, גם הנה עולה כמנין הלכה ע"ש. וז"ל רמז ענין זה בפסוק כאן בחיבת מלאכי. ואפשר עפ"מ"ש"כ בספר נשמת אדם (דף מז ע"ב), שמעתי אומרים במאז"ל אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים כו', מה הכוונה אם ר"ל על קיצול שכן, הול"ל גדול השונה פרקו מאה פעמים ואחד כו', מהו אומרו אינו דומה. אלא הכוונה שקאי אצריחת המלאכים שנבראו מלימדת פרקו שכל פעם ופעם נברא מלאך חדש, ואחד אינו דומה ברוחניות לחבירו, כי בכל פעם שחזר ושונה מעמיק יותר בעיון, וע"כ כל מלאך ג"כ יותר רוחני מזה שלפניו כפי עומק העיון, וז"ש אינו דומה ר"ל כי אינם דומים ברוחניות ע"ש. והוא הרמז בפסוק הנה מלאכי ילך וגו', דכפעם המאה ואחד,

עֲדוֹת פִּיָּהּ : פֶּטְלֵעוֹלָם יִדְבָּרְךָ נֹצֵב בַּשָּׁמַיִם :
 צ לְדֹר וָדֹר אֲמוֹנָתְךָ כּוֹנֵנֶת אֶרֶץ וְתַעֲמֹד :
 צא לְמִשְׁפָּטֶיךָ עֲמְדוּ הַיּוֹם כִּי הִכָּל עֲבָדֶיךָ :
 צב לֹאִי תוֹרָתְךָ שֶׁעָשִׂי אוֹ אֲבָדְתִּי בְּעֵינַי :
 צג לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁכַּח פִּקְדֶיךָ כִּי בָם חִיֵּיתִנִּי :
 צד לָךְ אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקְדֶיךָ דָּרַשְׁתִּי : צה לִי
 קוֹן רָשָׁעִים לֹאֲבֹדְנִי עֲרִיתֶיךָ אֶתְבוֹנֵן : צו לְכָל
 תִּכְלָה רְאִיתִי קֶץ רַחֲבָה מִצֹּתְךָ מֵאֵד :
 צו מֶה אֶהְבֵּתִי תוֹרָתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחִתִּי :
 צח מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנִי מִצֹּתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא
 צט לִי : מִכָּל מַלְמְדֵי הַשִּׁכְלָתִי כִּי עֲדוֹתֶיךָ

ס ו פ ר

12/05/2018

ה ת ״ ם

אורי תחכמה

לעולם ה' דברך נצב בשמים, הענין כי ידוע שביקש הקב"ה לברא את העולם במה"ד ראה שאין העולם מתקיים שטפו במדה"ר, וכ' כמנ"ע בעשרה מאמרות שאפ"ה לא נתבטל כוונת הבורא ית"ש כי מ"מ מתקיים בצדיקים יסודי העולם שעמהם מתנהג בדין גמור, והנה ידוע שאע"פ שמתנהג העוה"ז במדת הרחמים מ"מ אינו מוותר כי אם מאריך אפו וגבי דילי' א' לא' באופן שיתקיים העולם וזהו לעולם ה' דברך נצב בשמים כאותן צדיקים המכונים שמים דברך דיבור לשון קשה שהוא מדת הדין.

מאיבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי, אחז"ל (חגיגה ט'): המחזיר אחר למודו ק"א פעמים אינו שוכח. וכ' הרמ"ע כי השכחה מהס"ם וס"ם גמטרי' מאה ע"כ מאה פעמים וא' מנצחו. והיינו מאיבי תחכמני מצותיך אם תחכמני יותר מאיבי שהוא הס"ם אז לעולם היא לי בלי שכחה ע"כ ס"ת דהאי קרא ק"א דוק ותשכח, ור"ת מ"ת מ"ך שזו היא התמניות שלו על מיתה ועל עוני ומורי בהפלאה (ס"פ וישלח) כ' ששמו תמנע מת ען לשון עוני, ופה רמזו במ"ת מ"ך, ונשאר לעולם היא לי ר"ת גמטרי' אדנ"י ית"ש אחר שנתבטל הס"ם ע"י ק"א פעם כנ"ל. (דרשות ת"י)

ביאור פרק כט

'נר מצווה ותורה אור'

"הנה רז"ל אמרו (סוטה כ"א א') דרש רבי מנחם בר יוסי 'פי נר מצווה ותורה אור' (משלי ו, כג), תלה הכתוב את המצווה בנר ואת התורה באור, לומר לה, מה נר אינו מאיר אלא לפי שעה, אף מצווה אינה מגנה אלא לפי שעה, ומה אור מאיר לעולם, אף תורה מגינה לעולם, ומסיק, דתורה, בעידנא דעסיק בה מגינה ומצלה". מצילה לגמרי, חולצת את האדם לגמרי, מסבבת שלא ייפול כלל. "בעדנא דלא עסיק בה אגוני מגני, אצולי לא מצלה. מצווה, בין בעדנא דעסיק בה בין בעדנא דלא עסיק בה, אגוני מגני, אצולי לא מצלה". מן החטא, כך מסביר רש"י. התורה מצילה מן החטא, היא עושה מהפכה באדם, היא שוטפת את האדם והעולם באורה גדולה, ומתוך כך האדם אינו נכשל בחטא. "וכן אמרו שם, עברה מכבה מצווה", פירור אור הנאחז בזמן ובמצב מסוים, כשיש חולה – מצווה לבקרו, בבוקר – מצווה להניח תפילין. כמובן לאותו העכשווי יש השלכה והשפעה רבה אחר כך, ולכן המצווה מגינה, יש השגחה אלוהית פרטית לאדם המדובק במצוות. "ואין עברה מכבה תורה", שהיא עצם האור. המצווה היא פרטית, פירור אור, והתורה היא האור.

"וכן ידוע בזה, שהתרי"ג מצוות הם מכונים נגד התרי"ג איברים וגידים שבאדם, ובעשות האדם אחת ממצוות ה' כראוי, מתקדש על ידה אותו האבר המכון נגדה, ומחיה אותו. או אם בא ונזדמן לידו אחת ממצוות ה' אשר לא תעשה ונמנע ופרש ולא עשה, אשר עליו אמרו רז"ל (בירושלמי פרק קמא דקדושין): 'ישב אדם ולא עבר עברה, נותנין לו שכר פעושה מצווה'". כאשר היתה לאדם מלחמת היצר נגד עבירה מסוימת, והתגבר, - האנרגיה האנושית

שהשקיע בפרט זה ממלאת אורה, קדושה וחיים אחד מצדדי אישיותו. "נטהר

וּנְתַקְדָּשׁ גַּם כֵּן אוֹתוֹ הַגִּיד הַפְּרָטִי הַמְכֻּן נִגְדָה, וּמִתִּיה אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכֶּתוּב (ויקרא יח, ה) 'אלה המצוות אשר יעשה אותם האדם וְחִי בָהֶם' שֶׁאֵין הוּא נִקְרָא אִישׁ חַי". המצוות הן צינורות קדושה, צינורות חיים לאדם. כל מצווה - צינור קדושה פרטי לאחד המימדים באישיות. וכן כאשר אדם מתגבר על יצרו ואינו עובר, הוא מקבל שכר כעושה מצווה.

'לכל בשרו מרפא'

"אָמַנְס כְּשֶׁהָאָדָם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כְּתִיב בָּהּ 'וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מִרְפָּא' (משלי ז, כב)". רפואה כוללת לכל האישיות - השכל, הרגש, הדמיון והרצון, **"וְכִמּוֹ שֶׁאָמְרוּ (ערובינ ג"ד א'):** 'חֵשׁ בְּרָאשׁוֹ יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי לֹוִית חֵן הֵם לְרֹאשְׁךָ', חֵשׁ בְּגִרוֹנּוֹ יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר כו', חֵשׁ בְּבִנְיָ מַעֲיִן יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה כו', חֵשׁ בְּכָל גּוּפּוֹ יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר 'וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מִרְפָּא'". רפואת השכל, רפואת הדיבור, רפואת הפעולות הגשמיות, רפואת כל מציאות האדם. לא משנה מה לומד האדם בתורה (אורות התורה ו ה), העיקר שלומד תורה. כשאדם לומד הלכות נטילת ידיים, לא רק ידיו נטהרות, אלא כל גופו, כי הוא עוסק בסדר האלוהי של ההווה. "וְכֵן הוּא בּוֹיָקְרָא רַבָּה פֶּרֶשָׁה י"ב, וּבִתְנַחוּמָא יִתְרוֹ, וּבְמִדְרַשׁ תְּהִלִּים מִזְמוֹר י"ט, שֶׁעַל יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה, מִתְקַדְּשִׁים וּמְזַדְּכִים כָּל אַבְרָיו וְגִידֵיו וְכַחוֹתֵיו כָּלָם. וְלָכֵן אָמְרוּ (פאה א, י) 'וְתִלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כָּלָם'.

וְכֵן לְהַפּוֹךְ ח"ו, עוֹן בְּטוֹל תּוֹרָה הוּא גַּם כֵּן כְּנֶגֶד כָּלָם", הוּא מְבִיא דִלְדוֹל וְחוֹלְשָׁה כִּלְלִית בָּאָדָם. "כִּי בְּעֵבְרוֹ עַל אַחַת מִמִּצְוֹת ה', נִפְגָּם רַק אוֹתוֹ הָאָבֶר אוֹ הַגִּיד לִבָּד הַמְכֻּן נִגְדָה, שֶׁהַחִיּוֹת שֶׁל הַקִּדְשָׁה וְאוֹר הָעֲלִיוֹן, סוּד שֵׁם הַיְוִ"ה יִתְבַּרֵּךְ הַשּׁוֹרָה עַל כָּל אַבֵּר, מְסַתְּלֶקֶת הֵימָנוּ ח"ו, וּמוֹתָא דס"א שְׂרִיָּה בִּיה רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ, וְנַעֲשֶׂה בַעַל מוֹם, חֶסֶר מֵאוֹתוֹ אַבֵּר". אדם העושה עבירה מסוימת גורם לפגם מסוים. "אַבֵּל בַּעֲוֹן בְּטוֹל תּוֹרָה ח"ו, הוּא פּוֹגֵם אֶת כָּל אַבְרָיו וְגִידֵיו, וְכָל כַּחוֹתֵיו כָּלָם, וְחִיּוֹת הַקִּדְשָׁה שֶׁל כָּל גּוּפּוֹ מְסַתְּלֶקֶת, וְהוּא נַעֲשֶׂה תִּכְף כַּמֵּת מִמֶּשׁ שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם חִיּוֹת ח"ו". התורה היא החיים, ולכן המבטלה נחשב

כמת. "כמו"ש (דברים ל, כ) 'פי הוא תיף' וכו'". ב'אורות התורה' (פרק ז) מברר מרן הרב שביטול תורה הוא הגיהנום, וצער ביטול תורה הוא ייסורי הגיהנום. הגיהנום הוא ההעדר, הריק. הרגשה של ריק גורמת לאדם סבל כללי, כמו אדם רעב לאוכל שכולו סובל, לא רק בטנו. הצימאון הנורא לדבר ד' שאינו בא לידי סיפוק, גורם חולשה כללית.

אדם כרגי הים

וכמו שאמרו רז"ל (ע"ז ג' ע"ב): 'מאי דכתיב (חבקוק א, יד), 'ותעשה אדם כדגי הים' למה נמשלו בני אדם לדגי הים, לומר לה, מה דגים שבים פיון שפודשין מן הפנים מיד מתים, כך בני אדם פיון שפודשין מן התורה מיד מתים'. (כך היא גרסת הילקוט חבקוק רמז תקס"ב על פסוק הנ"ל)". מספרת הגמרא (ברכות סא ב): "תנו רבנן: פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה. בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהילות ברבים ועוסק בתורה. אמר ליה: עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות? אמר לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומה? לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום. אמר להם: מפני מה אתם בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם: רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פיקח שבחיות, לא פיקח אתה אלא טיפש אתה, ומה במקום חיותנו אנו מתיראין, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה. אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה 'כי הוא חייך ואורך ימך' כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה על אחת כמה וכמה". הים, הוא המקום הטבעי של הדג, ואינו איזשהו פרט קטן בחיי הדג, וכך, הסביבה הטבעית, האווירה הכוללת של האדם היא התורה. שאלו הראשונים (תוספות ברכות יא ב ד"ה שכבר נפטר), מדוע איננו מברכים שוב ברכות התורה לאחר הפסק בלימוד התורה? ותירצו שזה משום שכל היום צריך ללמוד. כל שאר הדברים שהאדם עושה, הן הפסקות ארעיות. התורה

היא החיות שלנו.

"וּבְרַעֲיָא מְהִימְנָא סוּף פְּרָשֶׁת שְׁמִינִי, מַה נּוֹגֵי יָמָא חִיּוֹתָן בְּמִיָּא, אוֹף תִּלְמִידֵי חֲכָמִים מְאֹרֵי מִתְנִיתִין חִיּוֹתֵיהוּ בְּאוֹרֵיתָא, וְאִי אֶתְפָּרְשׁוּ מִנָּה מִיָּד מֵתִים] מַה דְּגַת הֵיךְ חִיּוֹתָן בְּמִים, אָף תִּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּעָלֵי מוֹשְׁנָה חִיּוֹתָם בְּתוֹרָה, וְאִם נִפְרָדִים מִן הַתּוֹרָה מִיָּד מֵתִים]". הדג, לא מרגיש במים עד כמה הם חיוניים עבורו, אך באמת, הם חיו. כך, הלימוד התמידי בתורה הוא החיים. החסידות החדשה העתיקה את הדגש החינוכי מהתורה והמצוות לרגש ולדמיון, אל הלהבתם בקודש. זו הייתה הוראת שעה של הבעל שם טוב. כמו אדם חולה שמקבל זריקה, אך אי אפשר לחיות לנצח עם זריקות. יש לדבר הזה מקום, אך מאז חורבן הבית, נפסקה עבודת הרגש והדמיון. אנשי כנסת הגדולה, בתחילת ימי בית שני, זכאו גם את רגשות הקודש כשנלחמו נגד יצר העבודה זרה (יומא סט). מרן הרב מסביר עניין זה בהרחבה במאמר 'אדר היקר'. אמנם לולא הגר"א מוויילנה שעמד בחזקה כנגד תנועת החסידות, קשה לדעת לאן העניין היה יכול להתדרדר. הגר"א חשש שיהיה סחף של רגשות ודמיונות עד כדי המצב הנורא שהיה בעבר אצל שבתי צבי שר"י. בגלות עסקנו רק בקומה הגבוהה - התורה, ובקומה הנמוכה - המצוות. בקומות האמצעיות של הרגש והדמיון לא נגענו, כיוון שהן חמקמקות, אפשר ליפול בהן בקלות. כשהיה בית מקדש, הכל היה אחרת, אך בגלות אנו נזהרים בכך מאוד. כיום איננו טהורים כל כך, וכוחות אלה של רגש ודמיון מסובבים גם באפשרות גדולה לטומאה. לכן עזרא הסופר, ובעקבותיו החסידות, תיקנו טבילות רבות במקווה. אמנם בלימוד תורה בעיה זו אינה קיימת, כי דברי תורה אינם מקבלים טומאה. התורה היא אש ששורפת ואינה מקבלת טומאה. אנו רואים בזמננו, שכל הפקולטות לאומנות בעולם, הבנויות על רגש ודמיון, מלאות בחלאה ויצרים שאנשים שופכים שם. כוחות הרגש והדמיון חייבים לחזור לסדר חיינו, כיוון שהם חיוניים מאוד, אך לאט לאט, בסדר ובהדרגה (עיין מאמרי הראיה, דרך התחיה, עמ' 1).

יתלה בביטול תורה

"וְהָיוּ שְׂאֵמְרוּ רִז"ל (ברכות ה' א'): 'אִם רוּאָה אָדָם שִׁסּוּרִים בָּאִים עָלָיו

יִפְשֵׁשׁ בְּמַעֲשָׁיו, פֶּשֶׁשׁ וְלֹא מִצָּא יִתְלֶה בְּבִטּוֹל תּוֹרָה'. וְלִכְאוּרָה יִפְלֹא, בִּיּוֹן

שֵׁשׁ בִּידוּ עוֹן בְּטוֹל תּוֹרָה ח"ו הֲלֹא אֵין לָךְ 'מִצָּא' יוֹתֵר מִזֶּה, וְאִיךְ אָמַר 'וְלֹא מִצָּא'. אֲמַנָם כָּבֵד נִזְהָר רַש"י ז"ל מִזֶּה בְּמָה שֶׁפָּרַשׁ שָׁם, שֶׁלֹא מִצָּא עוֹן שִׁיחִיו רִאשׁוֹן הַיִּסּוּרִין הִלְלוּ לְבֹא עָלָיו.

וְהוּא, כִּי מִדְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁפָּעַל אָדָם יִשְׁלַם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, שְׁאוֹתוֹ הָאֶבֶר שֶׁקִּלְקַל וּפָגַם בְּחֻטְאוֹ, עַל אוֹתוֹ הָאֶבֶר עֲצָמוֹ מֵבִיא עָלָיו יִסּוּרִין, וְתַכְלִית כְּפֻתּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּזֶה, כְּדֵי שֶׁמִּתּוֹךְ הַיִּסּוּרִין יִבִּין הָאָדָם וַיֵּדַע עַל אֵיזָה חֲטָא בָּאוּ, וַיֵּשִׁיב אֶל לְבוֹ לִהְיוֹת מוֹדָה וְעוֹזֵב, וְשֶׁב וְרָפָא לוֹ". הַיִּסּוּרִין אֵינָם נִקְמָה, אֲלֵא יִסּוּרֵי הָעֶרֶה, הַבָּאִים לַעֲוֹרֵר אֶת הָאָדָם לַתְּשׁוּבָה. יֵשׁ סוּגִים שׁוֹנִים שֶׁל יִסּוּרִים: יִסּוּרֵי כִפְרָה – מִירוֹק עוֹנוֹת; יִסּוּרֵי נִיסּוֹן – לַגְדֹל אֶת קוֹמַת הָאָדָם; יִסּוּרֵי אַהֲבָה – לַזִּיכוּךְ הָאָדָם.

זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ, שֶׁאֵם רֹאֶה אָדָם שֶׁיִּסּוּרִין בָּאִים עָלָיו יִפְשֹׁשׁ בְּמַעֲשָׁיו, וַיִּבִּין דְּרָכּוֹ מִתּוֹךְ הַיִּסּוּרִין". לְמַשַּׁל, אָדָם שֶׁכּוֹאֶבֶת לוֹ הָרֵגֶל, סִימָן שֶׁחֲטָא בִּרְגֶל. "וְאֵם פִּשְׁפֹּשׁ, וְלֹא מִצָּא בִּידוּ עוֹן, אֲשֶׁר חֲטָא בְּאוֹתוֹ אֶבֶר וּבְאוֹתוֹ אֶפֶן, שִׁיחִיו רִאשׁוֹן הַיִּסּוּרִין הִלְלוּ דְּוָקָא לְבֹא עָלָיו, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, יִתְלֶה בְּבִטּוֹל תּוֹרָה, כִּי בַעֲוֹן בְּטוֹל תּוֹרָה לֹא שִׁיךְ מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, כִּי בְטוּלָה ח"ו הוּא נֹגֵעַ לְכָל גּוֹפּוֹ, אֵיזָה מְקוֹם וְאֵיזָה אֶבֶר שִׁיחִיהָ, כְּנ"ל". כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנוּ שֶׁחֹשׁ בְּכָל גּוֹפּוֹ – יַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה.

הַתּוֹרָה הִיא הַבְּרָאָה כּוֹלֶלֶת לְכָל אִישׁוּת הָאָדָם. מִרְן הָרַב מִסְבִּיר ב'עֵין אִיה' (בְּרֻכּוֹת ה) שֶׁקֶשָׁה לְהַגְדִּיר בְּדִיּוֹק מֵהוּ בִּטּוֹל תּוֹרָה, שֶׁהָרִי יִכּוֹל לִהְיוֹת אָדָם עֹסֵק בְּעִנְיָנִים שׁוֹנִים בְּבֵיתוֹ וּבִמְקוֹם עֲבוֹדָתוֹ, וְאֵינָנו יִכּוֹלִים לְהַגְדִּיר זֹאת כְּבִטּוֹל תּוֹרָה. אֲמַנָם בְּאוֹתוֹ זֶמֶן שֶׁהוּא עֹסֵק בְּעִנְיָנָיו, הוּא אֵינוֹ מִתְמַלֵּא בְּאוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה, וְלִכֵּן בָּאִים הַיִּסּוּרִין, וְהֵם מִשְׁחַרְרִים אֶת הָאָדָם מִהַחֲמוּמְרֵי. אֲמַנָם גַּם לִיְמוּד תּוֹרָה מִשְׁחַרֵּר אֶת הָאָדָם מִהַחֲמוּמְרֵי, וְלִכֵּן עַל הָאָדָם לְבַחֵר בְּאִיזוֹ דֶּרֶךְ לְהַשְׁתַּחֲרֵר מִהַחֲמוּמְרֵי – דֶּרֶךְ לִיְמוּד תּוֹרָה וְאִי-בִּטּוּלָה, אֵן, חֲלִילָה, דֶּרֶךְ יִסּוּרִין.

"וְטַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר, הוּא כְּמוֹ שֶׁכְּתִבְתִּי לְעִיל בְּשֶׁעַר א' פָּרָק ו', שֶׁמְקוֹר שְׂדֵשֶׁם הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַמִּצְוֹת, תְּלוּיּוֹת וְקִשּׁוּרוֹת בְּסוֹד הַשְּׁעָרִים קוֹמָה". הָאָדָם עִם כָּל פְּרָקֵי

אֵיבְרָיו הוּא כְּדוֹגְמַת הָעֲלִיּוֹנִים. גַּם שֶׁם יֵשׁ רֵגֶל וִיד, כְּבִיכּוֹל, אִוְרוֹת עֲלִיּוֹנִים. הָאוֹרוֹת

העליונים מתגלים באיברים שלנו. המצוות מתייחסות לאיברים שלנו. כל מצווה היא התנוצצות קדושה משורש סוד שיעור הקומה העליון. האדם הוא עולם קטן, כדוגמא קטנה של כל העולמים. האדם הוא סיכום העולם. והעולם הוא כעין אדם ענק. דבר זה נמצא הן אצל המקובלים והן אצל הרמב"ם ב'מורה נבוכים'; שני הצדדים נפגשו בעניין עמוק זה. כל מצווה היא מזלפת קדושה ממקור עולמות עצומים. צידה הגלוי של המצווה נראה קטן, אך נשמתה עליונה, ועל כך נאמר "רחבה מצותך מאוד".

"וּפְרָקִי הַמְרַכֵּב סוּד הָאָדָם הָעֲלִיוֹן בְּבִיכּוּל, שֶׁכֹּל מִצְוָה פְּרָטִית, שְׂרָשָׁה הָעֲלִיוֹן קָשׁוּר וְנֶאֱחָז בְּעוֹלָם וְכֵחַ אֶחָד מֵהַשְּׁעוֹר קוֹמָה". כשם שבאטום הקטן מתמצים כוחות אנרגטיים רבים, כך בכל מצווה מתמצים אורות עליונים רבים, כך כותב מרן הרב ב'אורות התשובה' (יב ו).

"וְכֵן זֶה כָּל הָאָדָם, שֶׁהוּא גַם כֵּן מְתָקֵן וּמְסַדֵּר, בְּכָל אֲבָרָיו וְגִידָיו וּפְרָקָיו וְכָל פְּרָטִי כַּחוֹתָיו, בְּתַבְנִית דְּמוּת הַמְרַכֵּב וְשְׁעוֹר קוֹמָה". האדם הוא תמצית פשוטה של כוחות רבים. הוא בצלם אלוהים. **"וְלִזְאת, כָּל מִצְוָה מְכֻוֶּנֶת נֶגֶד אֶבֶר אוֹ גִיד אֶחָד פְּרָטִי שֶׁבָּאָדָם, אֲמֵנָם הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הִיא פּוֹלֶלֶת הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּן בְּנִ"ל, לָכֵן הִיא שְׁקוּלָה נֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת, וְלָכֵן הִיא גַם כֵּן לְכָל בָּשָׂרוֹ מֵרַפָּא".** מצווה היא גוון מהאור האלוהי, והתורה - כל האור האלוהי. לכן התורה מרפאה הכל, וכן לאידך גיסא - חסרון בתורה מחליש הכל.

פרק ל

ועוד זאת יתרה התורה הקדושה, בִּיתְרוֹן אור ותוספת קדשה, גם על כל המצות כֵּלָן בִּיחַד, שגם אם קים האדם כל התרי"ג מצות כֵּלָן, בשלמות האמתי כִּרְאוֹי, בכל פרטיהם ודקדוקיהם ובכונה וטהרה וקדשה, אשר אז נעשה האדם כֵּלָן, בכל אבריו ופרקיו וכל כחותיו, מרפבה גמורה, שתשרה עליהם הקדשה עליונה של המצות כֵּלָן, עם כל זה, אין ערך ודמיון כֵּלָל קדשת ואור המצות, לגדל עצם קדשת ואור התורה הקדושה, אשר תופיע נהרה על האדם העוסק והוזה בה כִּרְאוֹי.

כִּי ראשית דרכה בקדש, הוא הגבה למעלה מעלה משרש הקדשה ואור העליון של המצות כֵּלָן יחד כִּנ"ל. וזהו שאמרו בפ' התורה (אבות ו, א) "ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים", הינו על כל מעשי המצות כֵּלָן, וכן אמרו בירושלמי פרק א' דפאה, שכל המצות כֵּלָן אינן שוות לדבר אחד מן התורה.

וגם כִּי קדשת ואור המצות, אשר תשפין אורה על אותו הדבר והחפץ, אשר בו ועל ידו תעשה המצות, אינו שורה עליהם רק לפי שעתו, בעת שהמצוה נעשית בהם, אבל אחר שנעשה בהן מצותו, הקדושה והאור מתעלה ומסתלק מהם תכף, ונשאר

כבראשונה.

אבל התורה הקדושה, כל מקום שתזריח ותופיע אורה וקדושה פעם אחת, קדשת עולם תהיה לו, ונשאר תמיד בקדשותו, כמו ששינינו בברייתא (מגילה כ"ו ב') שתשמישי מצוה נזקין לאחר שנעשה מצותו, ותשמישי קדשה נגנזין, ולכן מנו שם תשמישי תפלין ומזוזות בכלל תשמישי קדשה, מחמת פרשיות התורה שהיו מנחים בתוכם פעם אחת.

ולית לה מידי בדבריהם ז"ל דלא רמיזא בקרא, ויש לכונן הכתוב (משלי ו, כג) "כי גר מצוה ותורה אור" גם על זה הענין הנזכר, על פי פרושם ז"ל הנ"ל בסוטה שם, מה גר אינו מאיר אלא לפי שעה, ומה אור מאיר לעולם, והם ז"ל עשו ההפרש ביניהם לענין ההגנה וההצלה להאדם. ואפשר לפרשו גם כן, שיירמו הכתוב גם לענין ההפרש וההבדל, בין התורה הקדושה והמצות, המבאר בברייתא דמגילה הנ"ל.

ולא עוד, אלא שגם אותה הקדושה, וחיותו ואורן של המצות, שמקדשים ומחיים להאדם המקימם, הוא נלקח ונשפע רק מקדשתה ואורה של התורה הקדושה, כי המצוה לית לה מגרמה שום חיות וקדשה ואור כלל, רק מצד קדשת אותיות התורה הכתובות בענין אותה המצוה. ויש לכונן גם זה הענין בפתוב "כי גר מצוה ותורה אור", בענין הנזכר שאין לה בעצמה שום אור כלל, רק מהאור המאיר בה.

וְדַאי שְׁגַם הָעֵסֶק בַּתּוֹרָה לְבַד, בְּלִי קִיּוּם הַמִּצְוֹת כָּלֵל ח"ו, גַּם
בֶּן אֵין כָּלוּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רז"ל (יבמות ק"ט): "כָּל הָאוֹמֵר
אֵין לוֹ אֶלָּא תּוֹרָה, אֵף תּוֹרָה אֵין לוֹ". וּבִפְרָק ב' דְּבִרְכוֹת (י"ז א')
מְדַגֵּל בְּפוּמִיָּה דְּרַבָּא, תְּכַלִּית הַכְּמָה, תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים,
שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם קוֹרָא וְשׁוֹנֶה, וּבּוֹעֵט בְּאֲבִיו וּבְרַבּוֹ כו', "לְלוּמְדֵיהֶם"
לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא "לְעוֹשֵׂיהֶם".

וּבְשִׁמוֹת רַבָּה פָּרְשָׁה מ', כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ תּוֹרָה וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה,
מוֹטֵב לוֹ שֶׁלֹּא יֵצֵא לְעוֹלָם, אֶלָּא נִהְפָּכָה הַשְּׁלִיָּא עַל
פָּנָיו. וְכֵן הוּא בּוֹיָקְרָא רַבָּה פָּרְשָׁה ל"ה, וּבִתְנַחוּמָא פָּרְשֵׁת עֵקֶב.

וּבִזְהָר שְׁמוֹת ה' רִישׁ ע"ב, דְּאָמַר ר"י, כָּל מֶאֵן דְּאִשְׁתַּדַּל
בְּאוֹרֵיתָא בְּהָאֵי עֲלָמָא, וּמִסְגַּל עוֹבְדִין טְבִין, יָרִית עֲלָמָא
שְׁלִימָא, וְכָל מֶאֵן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵיתָא בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְלֹא עָבִיד
עוֹבְדִין טְבִין, לֹא יָרִית לֹא הָאֵי וְלֹא הָאֵי כו', אָמַר ר"י, לֹא תִנּוּ
אֶלָּא מֶאֵן דְּלִית לִיה עוֹבְדִין טְבִין כָּלֵל [כִּי אָמַר ר"י כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק
בַּתּוֹרָה בַּעוּה"ז וְרוֹכֵשׁ מַעֲשִׂים טוֹבִים יוֹרֵשׁ עוֹלָם שְׁלָם, וְכָל מִי
שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּעוּה"ז וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים אֵינוֹ יוֹרֵשׁ לֹא
זֶה וְלֹא זֶה וְכו' אַר"י לֹא לְמַדְנּוּ אֶלָּא מִי שֶׁאֵין לוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים
כָּלֵל].

עד שֶׁאָמְרוּ בְּפֶרֶק קמָא דַּע"ז (י"ז ב'): "כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְבַד,
דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלֹהִים", כִּי בִלְתִּי קִיּוּם הַמִּצְוֹת ח"ו, אֵין
דְּבַר בְּמָה לְהִתְאַחֵז וּלְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ אוֹר הַתּוֹרָה, לְשֵׁרוֹת עֲלִיו

וְלִהְתָּקִים בּוֹ, כְּדִמְיוֹן הָאֹר בְּלֹא פְתִילָה. אֲמַנָם, עֲצָמוֹת הָאֹר
מִקְבָּלַת הַמִּצּוֹה מֵאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַכְּתוּבֹת בְּעֲנִינָה.

וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ בַּפ' הַתּוֹרָה (אבות ו, ז) "גְּדוֹלָה תּוֹרָה שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת

חַיִּים לְעוֹשֶׂיהָ", וְלֹא אָמַר לְלוֹמְדֶיהָ אוֹ לְעוֹסְקֶיהָ אֶלָּא

"לְעוֹשֶׂיהָ", וְרוֹצֶה לֹאמַר, שֶׁהַתּוֹרָה הִיא הַנוֹתֶנֶת חַיִּי עַד וּקְדָשָׁה, גַּם
לְעוֹשֵׁי הַמִּצּוֹת הַכְּתוּבֹת בְּתוֹכָהּ, וְלָכֵן אָמְרוּ בְּתִנְחוּמָא בְּחֻקְתִּי,
שֶׁאֵף אִם הוּא צָדִיק, וְאִינוּ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אֵין בִּידּוֹ כָּלוּם ח"ו.

וְהַטַּעַם בָּזֶה, גַּם כֵּן כִּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (שַׁעַר א פֶּרֶק ו) שֶׁהַמִּצּוֹת
בְּמִקּוֹר שְׂרָשׁוֹן, קְשׁוּרוֹת וְתִלּוּיוֹת בְּסִדּוֹר פְּרָקִי הַמְּרַכְּבָה
הָעוֹלָמוֹת וְכַחוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וּמִקּוֹר שְׂרָשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה הִיא מְאֹד נֶעְלָה, מֵעַל כָּל הָעוֹלָמוֹת וְהַכַּחוֹת כָּלָם, וְהִיא
הַמִּתְפַּשֵּׁטת בְּפִנְיָמִיּוֹת כָּלָם, וּמִקְבָּלִים מִמֶּנָּה עֶצֶם חַיּוּתָם וְשִׁפְעַת
קְדָשָׁתָם, לָכֵן הִיא הַנוֹתֶנֶת וּמְשַׁפֶּעַת הַחַיּוּת וְהַקְּדָשָׁה וְהָאֹר
לְהַמִּצּוֹת כָּלָן.

קבו דברי מהדורא ב' תורה

לפחד צ"ב צמח סגולה לבשרנו ולגאלנו (שאלו יחגלו באמה סבל ומלאה כל סארץ דמס אח ס'. ונאלו צניכס וצנוחיס וכו') דסא קאמרינן סס (צדק מ"א פ"ב) דגס קסנס דלא מיצברא (ולא חיישינן לסבחה ושחסי' בן פ' לראשון) אפסי' גס אס יבא אלי' ויאמר לייצמס לא משגחינן צי לבסל גזירת חכמים דג' חדשים של סבחה משוס דלא פלוג חכמים צחקטחיסס וסויט דפי' דמיירי רק צומניט כיון דחורס לא צשמים כול פ"ב לא משגחינן לבסל חקנת חכמים אפי' במקום שכול רק גזירת משוס לא פלוג דמו צקטנס דלא מיצברא אפסי' לריכ' סבחה ג' חדשים כח' אכל לפחד צ"ב צודאי צסחלות סגולס כי' לא יחנן לומר כן צמח סיתגלס סגולס צפרס צגזרת חכמים צכסי' שכול רק משוס לא פלוג דכול רק כפי' גזירת לגזירת וצסחלות דבר ס' וידעו צבירור ל"ס זס וצפרס כשיצא אלי' סגולס לפחד צפומצי לגלות ססרות סמשפחות כדאמרי' צפי ססרת וחסין סגס שיש למיד שס חין אלי' צא לרחק וכו' ומספחס סנטמסס נממסס מ"מ צפנין ג' חדשי סבחה סרי אלי' יאמר לו אס כול בן פ' לראשון לו בן ז' לאחרון ואך שיך לומר דלא נשנח צי' (חזי) אלא ודאי צפי' דמיירי צמח גלותו ואפסי' כי' כי' אלי' סכיה גצי' פד שחצבו ראו ליצום ופי' פולס לחליס מלבד מס סמניט צסרצס חגאים ואמוראים דסי' אלי' סכיה גצי' כמבואר צשים ומדרשים פכ"ז סי' לסספס חולי נחש זס כמיפוטא דמיפוטא כיון דכול ציחורי סגולס סבדור סמיוחדים אי' מן אלפי אלפים דסויט סגס צין סתגאים וסאמוראים סי' לפלא אס זכו לגילוי אלי'. אכן לפירד סשים וסחוס' סחי' מסמס דסי' סכיה סרצס אכלס גילוי אלי' ויכלו לשאלו על ככס דכול שס צחוס' למיד דחיישינן למיפוטא סקשו דכיון דחייש למיפוטא שמה חמלא איילונית וכיון דאין פולס ליצום אינס פולס לחליס וחי' דחסי' פולס ליצום כיון דאס יבא אלי' ויאמר דאינס איילונית סיתס וכולס לסחיצס פכלים וכיון דקוייל דגס למיד דחייש למיפוטא אכל למיפוטא דמיפוטא לא חייש אי' צפי' דכ' דיבא אלי' ויאמר איט מיפוטא דמיפוטא דלא סכיה רק מיפוטא (דסכיה) דאס סי' רק מיפוטא דמיפוטא דלא סכיה אי' פדיון לא מיתרגל קסי' סחוס' דניחוש למיפוטא וכו' אינס פולס ליצום אינס פולס לחליס וסחי' דאס יבא אלי' וכו' כיון שכול רק מיפוטא דמיפוטא לא נחש צלל לסיות נקרא פ"ז פולס ליצום ומדיון קסס דניחוש למיפוטא דאיילונית אי' דגס סך דיבא אלי' כול מיפוטא (דסכיה) וא"ס דצרי סחוס' וכדצריט דסי' סכיה צדורס לסכת דדיקים צכל מקום ססיה דבר סי' חזון נסרן לסס גילוי אלי' סגולס זכור לטוב כח' :

מ. בסומה (דף כ"א פ"א) פצירס מכבס מ"ס ואין פצירס מכבס חורס סנא' מ"ס רבים לא יוכלו לכבוס אח סאכבס פירסי לכבוס אח סאכבס ז' חורס דכחי' סציאני אל ציה כיון ודגלו פלי אכבס יין סוד פכלים. ולכאורס כול פלא מס צפי מאור פוינט רסי' לפרס צס דוקא דאין פצירס מכבס תורס

דברי מהדורא ב' תורה קכז

חורס שנקרא חסדס ויין סרד דייקא משמע דעלוח החורס חסדס סודות
 בלמח עזירס מכנס אוחן. ומטן לו זה ואס בשביל דלס ללמוד דסביאלי
 אל בית סיון זה חורס בשביל מספרו של ויין שפולס סרד סלס דרדל
 ממורסי סביאלי אל בית סיון זו חורס וכו' ומרחק של ויין כינו לחורס
 וכן פסיכ לבו לחמי בלחמי דרדל זה חורס שבכחב ושחו וין מסכמי
 זה חורס שבפסיכ סרי דקראו וין לחורס שבפסיכ כולס ולא לסנסחרות
 בלבד סלס ודלי בפסיכ נראה דרבינו רסי בל לסמיופט בדברי רבותיו
 מחלמידי בפסיכ סקי ויפ כי מיס בחורס סמאור שבה מחזיר למוטב
 לא על פלסולי החורס סגולת לנו בלבד נאמרו סדברים דסרי פיוטו
 רואות סביסך סרבה פפמיס במוסיר וכמיס בוס בס' דרך סמח לססיכ
 מוסיר פיוטיס מחזירא ויפ וכן בשאר ססיכ ופפמיס בוסרי סמפוריס
 ומלבייטס לבוס בגי ללימוד חכמה סלמח וכמו בס' סור מרפ ופיס וכוספוס
 מסרלי ויפ ודומיכ פייסיס דפיקר קלי על מי שלומד ומאמין בפסימיות
 סחורס וסודותי אשר פמוניס בחורס לו חכס בלימודו לדביקות בסיי
 וסמאור שבה מחזירו למוטב ויפ רסי בפירושו על סך דאין עזירס
 מכנס חורס דסייט חסדס שנקרא וין סוד כח'. וכן מלחמי סדברים סללו
 בירוסלמי חגיגס (פיס סלי ז') סלולי אוחי פוזו וחורתי שמרו סמאור
 שבה ס' מקרבן לחורס פי סקרבן פדס סמאור שבה רמו לסודות
 סחכמס ס' מחזירן למוטב פייפ ולסשר בסיס דילן בפסחים (דף כ' פ"ב)
 וכן בפסימחא דמדיר איכס אמרו סמאור שבה מחזירן למוטב וסלן
 אמרו בירוסלמי סגיל סשאר' סייט סמפמיד שסול פיקרו סודות סחורס
 (כמיס בקסיפ סמלס כן ספי) סרי סדברי סקי סגיל דספיקר סס סנסחרות
 זה מחזיר למוטב כח'. ופחס אחי סיס לבך וסבנתך פד סיכ סדברים
 מניפין ולסר רלו רבותיו בגי וכןמס דוכתי בדרדל וסרלסוניס כמללכיס
 כמס טיב ורמוז וכחכו ברוסיק מס סיסי בלחרות סימס סללו ס' יפארט
 ביב ויגאלנו למפן שמו בלסכס בקרוב:

י. שם בפוסט (י"ב פ"ב) במסרטיא בחי אגדות בדיס מילוי ססבריס
 מנל ידפס וכו' וקאמר שרלחה אוחו מכול ואפי למיד שטלד.
 כסכול מכול בוס פרפס חשבה שסול נימול כי סגולדיס מכול סס מופמיס
 ולמיד דטלד כסכול מכול לריך לספיך ממנו דס ברית ניחל טפי שיש
 לכיור בין סיימול ובין סגולד מכול וקל פכליס. ודבריו לפי כן סמח
 כניס סדברים וטופיס מיס כי טלד מכול סס מופמיס וסמס מיפומל דמיפומל
 וכמיס בחי אוח סלום (פי רסי סיק ד' וסי רסי סיק ו') דגס ללוחן
 סקורין בומיטו. טלד מכול' אינן טלד מכול ולריכין לחחק דרי לגלות
 חופ ספמרס וטלד מכול ממס איט פכית בימינו כמו סביארתי סס וכידוע
 סך מיס מרן סמסרטיא דלמיד טלד כסכול מכול לריך לספיך ממנו דס
 ברית ניחל שיש לכיור בין סיימול ובין סגולד מכול פכילס כח'
 ססס בימיכס בודלי ס' בנמלל טלד מכול ממס סלריכין רק לספיך דס
 ברית

סימן ב.

בענין מעלת עסק התורה בלימוד חלקי הרמו והאמת

ובתלמידי חכמים יותר מכולם, היינו במי שעוסק בפשטי התורה, אבל העוסקים בנסתרות התורה, בהם אינו מתגרה, וכן נקבע בספר אבן שלמה (פ"ח סכ"ז): "העוסקים בתורה ברמו וסוד, אין יצר הרע יכול להתגרות בהם", ובהערות שם (אות י"א) כתוב: "בביאור הגר"א לספר תיקוני זהר (דק"ו ע"ג) משמע דוקא בעוסקים בסוד, עיין שם, ואפשר שהעוסקים ברמו שהוא קרוב לחלק הסוד שליטתו מועטת ונחשב כמי שאינו, עכ"ל.

קידושין (פ"א סע"א): "רבי עקיבא מתלוצץ בעוברי עבירה, יומא חד אידמי ליה שטן כאיתתא בריש דיקלא, נקטיה [רבי עקיבא] לדיקלא וקא סליק ואזיל, כי מטא לפלגיה דדיקלא שבקיה, אמר אי לאו דמכרו ברקיעא הזהרו ברכי עקיבא ובתורתו שותיה לדמך תרתי מעי. פלימו הוה רגיל למימר כל יומא גירא בעיניה דשטן, יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה אידמי ליה [שטן] כעניא וכו', וכו', פלימו קטל גברא פלימו קטל גברא ערק פלימו וטשא נפשיה בבית הכסא אזיל בתריה [שטן] נפל קמיה. כי חזייה [שטן] לפלימן דהוה מצטער גלי ליה נפשיה. אמר ליה [שטן] לפלימן מאי טעמא אמרת הכי. [למה הורגלת לקללני, רש"י], ואלא היכי אימא. אמר ליה שטן לימא מר רחמנא נגער ביה בשטן [לדחותך מעלי שלא תחטיאני, רש"י].

ופירש רש"י ז"ל: "מתלוצץ בעוברי עבירה, אומר שנקל הוא להתגבר על יצרו אם היו רוצים: אידמיה ליה שטן,

סוכה (נ"ב סע"א): "תנו רבנן ואת הצפוני ארחיק מעליכם, זה יצר הרע שצפון ועומד בלבו של אדם, וגר' ותעל צחנתו, שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל, כי הגדיל לעשות, אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם".

משלי (ז' י"ב): "פעם בחוץ פעם ברחובות ואצל כל פינה תארוך", ועיין בדברי התרגום שם וברכותינו המפרשים ז"ל.

ובביאור רבינו הגדול הגר"א ז"ל שם כתוב: "מתגרה [היצר] בתלמידי חכמים, ואומר "פעם בחוץ" כלומר באותם הלומדים פשטי התורה, שפשט התורה נקרא "חוץ", כמו שנאמר חכמות בחוץ תרונה, "פעם ברחובות", באותם [תלמידי חכמים] הלומדים דרושי התורה וכו', ובעוסקים בהם [בח"ן] אין יצר הרע יכול להתגרות, אך כאשר יסורו – אז היא גם מתגרה בהם, ולכן היא תארוך פן יבואו אליה ויפלו בידה", ועיין שם טעם בסוד.

עוד בביאור הגר"א ז"ל משלי שם (כ"ב י"ג): "בתורה יש ארבעה דברים, חכמות בחוץ תרונה, ברחובות תתן קולה, בראש הומיות תקרא, בעיר אמריה תאמר, והם נגד פשט דרש רמו סוד, ואמר "בחוץ" ו"ברחובות" שם חונה היצר ומתגרה, ואמר אלו השנים ולא יותר וכו', אבל למעלה אינו נוגע כלל הרע, ולא יכול לעלות. ולכן לא אמר אלא שני אלו".

ומתבאר בדברי רבינו הגדול הגר"א ז"ל חידוש גדול, דאף שאמרו ז"ל

הדר

סימן ב

יעקב ח"ב

נג

דהוא יצר הרע". [עומק דברי רש"י ז"ל שפירש ד"שטן היינו יצר הרע, והוא מילתא דפשיטא ומי לא ידע בכאלה, נתבאר בס"ד היטב בחיבורי אור משה (סימן ס"ח) עיין שם וצרף לכאן].

ולכאורה אחרי שהתנא הקדוש רבי עקיבא הוא כמעט ראש וראשון מחכמי ישראל שעסקו בנסתרות התורה וכנודע ממאמרם בחגיגה (י"ד ב') ארבעה נכנסו בפרדס ורבי עקיבא עלה בשלום ויצא בשלום, ועיין בפרקי היכלות במקומות הרבה, והוא רבהן ואבוהן דכל חכמי האמת, אם כן איך התגרה בו היצר, והרי לימדנו רבינו הגדול הגר"א ז"ל שהעוסקים בסתרי תורה אין יצר מתגרה בהם וכנ"ל.

[ואף שהוסיף שזה כל זמן שעוסקים בתורה אבל כשפסקו מהלימוד מתגרה בהם, מכל מקום גבי רבי עקיבא פשיטא דפשיטא דלא שייך כהאי גוונא, וכדבריו עצמו בברכות (ס"א ב') ע"ש].

וצריך לומר דהכא שאני, כיון שרבי עקיבא הוא הוא היה מתלוצץ בעוברי עבירה, הרי זה כמו שנתן אצבע בין שיניו של היצר, וחשיב כאילו הוא עצמו מתגרה ביצר ומקדש עליו מערכה, ובכהאי גוונא מתגרה היצר בו ומחזיר ומשיב מלחמה שעה, ואתי שפיר.

[ולפי זה יובן היטב המשך דברי התלמוד בעובדא דפלימו דסמכו לעובדא דרבי עקיבא, ששניהם ענין אחד ובאו ללמדנו דאין להתגרות ביצר, אלא רק להתפלל ולומר רחמנא נגער ביה בשטן דזק. עמנואל].

ובס"ד יש לי להביא ראיה לדברינו, שהרי שנינו במסכת אבות דרבי נתן (פט"ו סה"ב): "רבי עקיבא הלך אצל שלטון אחד,

ושגר לו שתי נשים יפות, רחצום וסכום וקשטום ככלות, והיו מתנפלות עליו כל הלילה, זאת אומרת חזור אצלי, וזאת אומרת חזור אצלי, והיה רבי עקיבא יושב ביניהן ומרקק. ולא פנה אליהם" וכו' ע"ש.

וביוצא בזה ממש היה לו לרבי עקיבא פעם נוספת עם אשתו של טורנוסרופוס הרשע כמבואר בגדרים (נ' ב'), ובפירוש המיוחד לרש"י ז"ל שם כתב: "אשתו של טורנוסרופוס אמרה אני אפתנו ואכשילהו לרבי עקיבא, באה אצלו וגילתה שוקה כנגדו ורקק רבי עקיבא" וכו', וכן הוא שם בתוספות ורא"ש ור"ן ז"ל ע"ש, ועיין עבודה זרה (כ' ב') עיין שם.

הרי שקל היה לקדוש ה' התנא האלקי רבי עקיבא ע"ה לעמוד בנסיון הזה, וכמעשים שהיו, ואיך קרה כאן מה שקרה שטיפס הוא ועלה על הדקל וכו', ובעל כרחין צריך לומר דלהתגרות שאני, ואין לעשות כן דמסוכן הרבה, והיינו דאמר לו השטן אי לאו דאכריזו עלך וכו' ודוק היטב. [ועיין עוד מה שכתבנו בחיבורי אור משה (סימן ס"ח) וצרף לכאן].

עוד הוספנו במקום אחר בס"ד, דטעמא דמילתא דרבי עקיבא היה מתלוצץ בעוברי עבירה "אומר שנקל הוא להתגבר על יצרו אם היו רוצים", יובן לפי דברות איש האלהים רבינו האר"י ז"ל שגילה לנו שרבי עקיבא היה גלגול יוסף הצדיק, והיינו עקיבא "בן" יוסף כנודע, וכמבואר בארוכה בספר הגלגולים (פרק מ"ב) עש"ב, והגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל בספר אוצרות יוסף (מאמר לבנה אות י"ד ד"ה ודע) האריך בנפלאות תורתו על פי הקדמה זו ע"ש, ועיין לו גם בספרו גליוני הש"ס שבת (ד' ב') ע"ש.

יעקב ח"ב

סימן ג

הדר

כד

שלום ח"ט (סימן ז') וש"נ, לכן רבי עקיבא הוא יוסף הצדיק היה אומר שקל לעמוד בנסיון הזה והיה מתלוצץ בעוברי עבירה ודוק.

ואם כן אחר שיוסף עמד בנסיון אשת פוטיפר עם כל הפלגת הצער שציערה הסיתה ופיתתה אותו, כמו שאמרו רז"ל וכמבואר בחיבורי מנחת

סימן ג.

בענין בראשית ברא אלהים

דבריו, ורבי יצחק זה אינו אבי רש"י ז"ל, כמו שחשבו קצת אלא הוא חכם תלמודי, ועיין בדברי רבינו הט"ז ז"ל בספר דברי דוד שם, ולגאון חיד"א ז"ל בספר נחל קדומים (שם אות א'), ובספר פרדס יוסף בראשית (שם) ע"ש, ולא ידעתי מדוע לא זכרו ולא הביאו דברי רש"י ז"ל בפירושו לתהלים ואכמ"ל.

ובם"ד עלה ברעיוני לומר דלא בכדי נקטו "מה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו", כי אותיות פסוק זה "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" הם כח, והיינו ממש כח מעשיו הגיד לעמו דוק הבן והרחב.

ואחר כך דרך לימודי ראיתי שכבר הרגישו בזה רבותינו ז"ל בספר תיקוני זהר (ד"ג ע"א): "והמשכילים, בהון אשתמודעין אתוון, דאתמר בהון יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ, ואינון כ"ח אתוון, וארבע סרי אחרנין גניזין בהון, ואלין אינון כח אתוון, בראשית ברא אלקי"ם את השמים ואת הארץ, ועלייהו אתמר כח מעשיו הגיד לעמו, ובגלותא אסתלק האי כ"ח מנייהו, ואתמר בהון וילכו בלא כח לפני רודף" ודוק היטב.

ועוד שם בספר תיקוני זהר (דפ"ט ע"א): "יד עלאה מסטרא דימינא, יד תתאה מסטרא דשמאלא, וכלא כ"ח

בראשית (א' א'): "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ".

ופירש רש"י ז"ל: "בראשית, אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית משום (תהלים קי"א) כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". ועיין בביאור התורה לרמב"ן ז"ל ולרבינו בחיי ז"ל שם ודוק.

עוד מצאתי לרש"י ז"ל בפירושו לתהלים (קי"א ו') על הפסוק "כח מעשיו הגיד לעמו", שכה כתב: "כשנתן להם נחלת גוים הודיעם כחו וגבורתו, ומדרש תנחומא כתב לישראל מעשה בראשית להודיעם שהארץ שלו וכידו להושיב בה כל מי שירצה ולעקור אלו ולהושיב אחרים, שלא יוכלו האומות לומר לישראל גולנים אתם שכבשתם ארץ שבעה גוים" ע"כ.

ודברי התנחומא שהביא כאן רש"י ז"ל, נמצאים במדרש תנחומא הקדום (ר"פ בראשית), ונמצא שכאן רש"י ז"ל גילה מקור

זוֹנָה וְנִצְרַת לֵב: יֵא הַמִּיָּה הִיא וְסִרְרַת בְּבִיתָהּ לֹא יִשְׁכְּנוּ רַגְלֶיהָ: יב פֶּעַם | בַּחוּץ פֶּעַם בִּרְחֹבָתָהּ וְאֶצֶל כָּל-

מצודים גדלים", שבונה על לבו של אדם מצור סביב עד שאינו יכול לצאת ממנו. ועוד, כמ"ש²⁹ הוא היצר הרע והוא מלאך המוות, יורד ומסית, ועולה ומקטרג, ויורד ונוטל נשמה, וכמ"ש בזוהר³⁰ כאשר הפתי נתפתה אחריה כל ימיו, אחר כך באת אליו, והפתי רוצה עוד לדבוק בה כאשר הוא רגיל, אבל היא הופכת את פניה ומחזרת לו עורף ולובשת מלבושים אחרים³¹. וזהו שית זונה. שמתחילה היא זונה מגולה להרבות תאוותיו ומראה את עצמה לאוהב³², אבל ונצרת לב שלבה כל עמה, אלא בלבה מצודים גדולים שתצור עליו.

(יא) המיה. שעולה ומקטרג. וסררת. שבאת עליו ליטול נשמה³³, וזה הפתי כאשר רואה, סובר לדבוק בה כמקודם, אבל היא סררת את עצמה ממנו. בביתה לא ישכנו רגליה. כמ"ש חז"ל³⁴ שמניח את עובדי עבודה זרה ומתגרה בישראל, ומניח את עמי הארץ ומתגרה בתלמידי חכמים³⁵. וזהו בביתה באותן שהן כבר בביתה, לא ישכנו רגליה אינה שוכנת ביניהם.

(יב) פֶּעַם בַּחוּץ. קאי אלמעלה, ש"בביתה לא ישכנו רגליה"³⁶, רק מתגרה תמיד בתלמידי חכמים³⁷, לזה אומר פֶּעַם בַּחוּץ, כלומר, באותן הלומדין פשטי תורה, שפשטי תורה נקראו חוץ, כמ"ש למעלה³⁸ "חכמות בחוץ תרנה". פֶּעַם בִּרְחֹבָתָהּ. באותם הלומדים דרושי תורה, שנקרא רחובות, כמ"ש³⁹ "ברחבות תתן קולה". ואצל כל פנה תארב⁴⁰. כלומר, אצל פינות העיר תארב, פן יצא משם, ואז מתגרה גם בו, כי כל זמן שהוא בעיר היא אינה יכולה לבוא אצלו, לכן אומר תארב, שהיא אורבת תמיד פן יצא משם. והיינו מפני שפרד"ס הוא נגד ד' אותיות הוי"ה, ורמז וסוד הוא נגד י"ה⁴¹,

מעט ובא אליה מלך גדול וסבב אתה וכנה עליה מצודים גדלים". ובגמרא נדרים לב, ב: "ובא אליה מלך גדול וסבב אותה" זה יצר הרע "וכנה עליה מצודים וחרמים" אלו עוונות, "ומצא בה איש מסכן וחכם" זה יצר טוב, "ומלט הוא את העיר בחכמתו" זו תשובה ומעשים טובים, "ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא" דבשעת יצר הרע לית דמדכר ליה ליצר טוב ור' להלן טז, לב. 29 ב"ב טז, א. 30 ח"א קמח, ב. 31 ר' מה שביאר בזה בהערות לאבן שלמה י, ז. 32 ר' להלן כו, כה. 33 כמו שמביא בפס' י מהזוהר. 34 סוכה נב, א. 35 ר' לעיל ב, ת. 36 פס' יא. 37 ר' להלן כג, כח. 38 א, כ. 39 שם. 40 [ר' להלן כד, טו; כו, יג]. 41 יתבאר על פי מה שכתב רבי אברהם בן רבינו בסערת אליהו [עמ' 26] וז"ל: הריני כפרת משכבו אאמור' הגאון ז"ל שפירש ע"ד שאמרו רז"ל [ברכות ד, א] תניא "עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קניית" [שמות טו, טז]. "עד יעבור כו'" זו ביאה ראשונה "עד יעבור עם זו קניית" זו ביאה שניה. מכאן אמרו ראויים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם נס בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא. ופירש הוא ז"ל ע"ד שאמרו חז"ל [עירובין יח, ב] "מיום שחרב בית המקדש די לעולם שישתמש בשתי אותיות ב"ה כמו שנאמר [התלים קג, ו] "כל הנשמה תהלל יה", כי י"ה מורים על חכמה ובינה יראה ואהבה שתי אותיות אלה קדושים המה מאוד גם בכל עת נוכל להשתמש בהם כי הם שניים רעים דלא מתפרדין כו', ושתי אותיות אחרונות הם ו"ה שמורים על התורה שבכתב ושבעל פה תורה ומצוות, כי ידיעת המצוות על נכון לא נדע רק מהתורה שבעל פה ואין אנחנו כדאים להשתמש בהם מיום שחרב בית המקדש, וכן רוב המצוות אינן נוהגות בחו"ל, רק אנחנו משתמשים בחילופן, תחת ו"ה כותבים על המזוזה ז"ו, כי התורה נתקיימו רק לא על מכוון, וז"א

פְּנֵה תֹאֲרָב: יג וְהִחְזִיקָה בּוֹ וְנִשְׁקָה-לוֹ הָעֵזָה פְּנֵיהָ
וְתֹאמַר לוֹ: יד זִבְחֵי שְׁלָמִים עָלַי הַיּוֹם שְׁלַמְתִּי נְדָרַי:

והן נקראין⁴² רעין דלא מתפרשין לעלמין, ולכן גם העוסקים בהן אין היצר הרע יכול להתגרות בהם⁴³, אך כאשר יסורו, אז הוא מתגרה גם בהם⁴⁴, ולכן היא תארב פן יבואו אליה ויפלו בידה.

(יג) והחזיקה בו. מתחילה היא תחזיק אותו שלא ילך מאתה ויעזוב אותה. ונשקה לו. אחר כך ונשקה לו, כלומר מתדבקת אתו באהבה⁴⁵. העזה פניה ותאמר לו. כי מתחילה אינה אומרת לו כלום, רק אחר כך שרואה שאין מתגבר עליה אלא הולך ומתדבק עמה, אז תאמר לו, כי היצר הרע אינו מתחיל תיכף להפציר לעבירה, אלא מראה תחילה אהבה, אחר כך אומר לו. ואמר העזה פניה כי אין האשה תובעת בפה⁴⁶, וחוצפה הוא לה, לכך אמר העזה פניה ותאמר לו⁴⁷.

(יד) זבחי שלמים עלי. כי אין היצר הרע בא אל האדם לפתותו לעשות עבירה, כי מי ישמע לו, אך בא אליו במצוות⁴⁸, ועל ידי זה ימשוך אותו. וזהו: זבחי שלמים, כי שלמים הוא מצוה גדולה לאכול ולשמוח⁴⁹, ומזה ימשוך היצר הרע, כי אין היצר הרע בא אלא מתוך אכילה ושמחה⁵⁰. היום שלמתי נדרי⁵¹. שבנדבה אין שמחה כל כך, אך בנדר הוא שמחה גדולה, שהוא חייב באחריותו⁵². ואמר היום שלמתי נדרי,

"עד יעבור עמך ה'" זו ביאה ראשונה שאז לא היה השם שלם, "עד יעבור עם זר", זו ביאה שניה בימי עזרא שנשאו נשים נכריות ופגמו בחצי שם השני, מכאן שראויים היו אלא שגרם החטא ופגמו בשם ולא נעשה להם נס. ר' שם עוד. עכ"פ מבואר בדבריו שו"ה הם כנגד תורה שבכתב ושבעל פה, ובזה מתבארים דברי רבינו, כיון שפשט הוא תורה שבכתב, ודרש הוא תורה שבעל פה, שהיא הדרש של תורה שבכתב, ולכן פשט ודרש הוא נגד ו"ה. ורמז וסוד הוא נגד י"ה על פי מה שכתב בסערת אליהו שם שו"ה הוא נגד חכמה ובינה, והם נגד רמז וסוד. "חכמה" הוא נגד "רמז" על פי דברי אדרת אליהו האזינו לב, ז "לחכימא ברמיזא". ו"בינה" נגד "סוד" על פי מה שכתב רבינו בישעיה ו, י "ולבבו יבין הסודות". ולכן רמז וסוד כנגד י"ה שהם כנגד חכמה ובינה. ומבואר גם כן מה שכתב רבינו דרמז וסוד הם רעים דלא מתפרשים, ובסערת אליהו מבואר כן על חכמה ובינה. ועי' גם בדברי רבינו להלן כג, כג שמבואר גם כן דרמז וסוד הוא כנגד חכמה ובינה. ועי' בדברי רבינו להלן ל, יט שמבואר גם כן שרמז וסוד הם בנוסף על תורה שבכתב ותורה שבעל פה. הערה זו על פי דברי הגאון ר' דוד כהן שליט"א. 42 זוהר ג, ד. 43 ר' להלן כב, יג. בהע' לאבן שלמה [ת, כז] כתב: ועיין ביאורו לתיקוני זוהר קז, ג משמע דוקא העוסקים בסוד. ואפשר דהעוסקים ברמז שהוא קרוב לחלק הסוד שליטתו מועטת ונחשב כמו שאינו. 44 עי' אדרת אליהו בראשית ד, ז. שכתב על הפס' "לפתח חטאת רובץ", שהיצר הרע רובץ במנוחה כל זמן שאדם עוסק בעבודתו יתברך שמו, וכל מגמתו הוא רק ללכוד את האדם במצודתו בשעה שהוא פוסק מהעבודה. 45 ר' להלן כז, ו. 46 עי' עירובין ק, ב. 47 באדרת אליהו בראשית כו, כא כתב: וידוע שהנוקבא היא המפתה כמו שהארכתיו במשלי על האשה זונה והחזיקה בו וכו'. 48 בביאור לרות א, יח: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומתחדש כו', מתגבר שיעשה עבירות ומתחדש היינו אם רואה שלא יפתה אותו לעבירה מחדש עליו לפתהו במצוה ובזה מעטיף העבירה". ועי' רוח חיים ה, ה. 49 ר' דברים כז, ז, ופסחים קט, א. 50 ר' ספרי עקב ז. ור' ברכות לב, א. ובטור אורח חיים סימן תכט: שרגילין באשכנו להתענות ג' ימים אחר הפסח וכן אחר הסכות מפני שהם ימי משתה ושמחה ושמא מתוך כך באו לידי עבירה וסמכו אותם אקרא דאיוב [א, ה] "ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו' והעלה עולות מספר כולם כי אמר איוב אולי חטאו בני וגו'". 51 ור' להלן כ, כה. 52 מגילה ח, א.

אבן פרק ח שלמה קא

דומה לחטא אדם הראשון, שאכל מעץ הידעת טוב ורע. רק היודעים לכונן פונות ויחודים על ברין, בכל מצוה פונה המיחדת ומקבלת, כל שם אין יוציא משם הוי"ה וכו', וההוי"ת משנות בנקדות וכו', והכל בכונתו, וזהו עץ החיים. לאפוקי שמושים לצרכי האדם הוא בעץ הידעת טוב ורע (ת"ז קיג, ב, ע"ש; קיב, ג-ד).

כו האגדות שלפי הנראה, חס ושלום, הם דברים בטלים — בהם גנוז כל הסודות כ"א. וזה מרמז במה שכתוב (ישעיה נג): "והוא מחלל מפשעינו" כב.

כז פנימיות התורה הם חיים לפנימיות הגוף, שהוא הנפש; והחיצוניות — לחיצוניות הגוף (משלי ד, כב; ג, כב). והעוסקים ברמז וסוד, אין יצר הרע יכול להתגרות בהם (משלי ז, יב; כב, יג) (יא).

כא. ת"ז מ"ג ד'. היכלות פקודי מ"ח ב' משלי ח' ו'.
כב. שפרשה זו נדרש על משה (סוטה י"ד).¹⁹ ור"ל מפני חטא מי מריבה נגזר עליו שמתחלל קדושת תורתו להתלבש בדברים כאלו שעיי"ז ניתן מקום לליצני הדור להתלוצץ בהם. וזהו שביקש משה שלא יגנוז הסוד באלו הדברים ולא ניתן לו וזה ענין מיתת משה וקבורתו בחו"ל. ולעתיד יתגלה הסוד שבתוכו וזהו התורה החדשה שיתגלה לעתיד. ע"ל פי"א בהערה ה' ד"ה התורה וד"ה כמו. ועי' זהר ח"ג רט"ז א' וביאורו לרע"מ כ"ח א' ד"ה האדם.

(יא) ועיי' ביאורו לת"ז ק"ז ג' משמע דוקא העוסקים בסוד. ואפשר דהעוסקים ברמז שהוא קרוב לחלק הסוד שליטתו מועט. ונחשב כמו שאינו.

¹⁹ שו"ת חתם

19. סוף פ"ק על הפסוק ישעיה נג, יב: לכן אחלק לו ברבים וכו' תחת אשר הערה למות נפשו ואת פושעים נמנה וכו'.

אבן פרק יא שלמה קבט

י כל הענינים שבחדש תשרי הם רמז לעתיד לבוא, כי מתחלה הוא יום-הדין בראש-השנה, ואחר-כך סליחת העונות ביום-הכפורים, ואחר-כך ספוט, השמיני-עצרת ושמחתן. וכן לעתיד לבוא — תחלה יום-הדין הגדול, ואחר-כך: "וירקתי עליכם מים טהורים וכו'" (יחזקאל לו); "כי אסלח לאשר אשאיר" (ירמיה ג), ואחר-כך בספוט — חפוט שבע פדוע, וכמו שכתוב (ישעיה ד):

מ"ש (ר"ה י"א) ר"א אומר בתשרי עתידין ליגאל. וכן מ"ש (סנהדרין קי"א) ר"ל אמר לא ישארו אלא א' מעיר ושנים ממשפחה ור"י אמר א' מעיר מזכה את כל העיר וב' ממשפחה מזכין כל המשפחה. אלו ואלו דברי אלהים חיים. כי מתחילה תהי' פקודה בתשרי. ואם היו זוכים לאחישנה אז היתה הגאולה בשלמות ואז היו יוצאים בעושר. אך אם חלילה לא יזכו ותהי' בעתה. ואז אם היתה הגאולה בתשרי לא היה להם תקומה ח"ו ולא היו נשארים חלילה אלא א' בעיר וב' ממשפחה מפני שמידת הדין שולט בתשרי. ומשיח ב"י הי' צריך למות ע"כ לא תהי' אז רק פקידה כמו שהי' בבית שני בימי כורש. ויתגלה משיח ויתכסה מהם עד ניסן ואז יהי' להם חבלים וצירים גדולים כמו שהי' בגאולה ראשונה כשנתכסה מהם משה ו' חדשים (כמ"ש במדרש רבה שמות פ"ה) וכמ"ש תכבד על האנשים כו'. וע"ז נאמר (יחזקאל כ"ו) אם לא ביד חזקה כו' ובחימה שפוכה אמלוך עליכם. ואח"כ יגאלו בניסן ברחמים גדולים. (ת"ז ע"ה א'. פ"ז ב'. תז"ח כ"ז ב'. ל"ו ג' ד'. ל"ז ב'. ר"מ כ"א ב' כ"ב) והמשיחים יקבלו עליהם כל הנסיונות ויגינו עליהם שיגאלו בניסן שאז מדת הרחמים שולט. ומשה יגין על העיר ירושלים. וב' משיחים יגינו על ישראל שהם משפחה. וז"ש א' מעיר מזכה את כל העיר כו' וכשיצאו בניסן שהוא מדת החסד יצאו בעניות כי עני נצרך לחסד שיעשו עמו וכל חיותו הוא בחסד (ת"ז ס"א ב' (וע"ל הערה ה' פ"י) אם ימינא ושמאלא יחד כו').

ז. בימות המשיח יפול פחד ה' על בני אדם. ולזמן תחית המתים יגדל יותר ולעוה"ב יגדל עוד יותר (ישעיה ב' י') (ונראה שלכך תקנו לומר בימים נוראים ובכן תן פחדך. לפי שהימים האלו הם רמז לע"ל).

ק"א אבן פרק יא שלמה

"וְסִפָּה תְהִיָּה לְצֵל-יּוֹמָם וְכוּ"; זמן שמתנהגו וכו' —
 "וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנֵכֶם" (שם סא) ^ח. ואחר-כך שמיני-
 עֶצְרָת, שִׁיכְלוּ הַכּוֹפְרִים בְּאֱלֹהֵי אֲמֶת, וַיִּשְׁמְחוּ יִשְׂרָאֵל לְבָדֶן;
 "עֶצְרָת תְּהִיָּה לָכֶם" (עי' פסחים סח), וַיֹּאכְלוּ שֶׁלֶשׁ סְעוּדוֹת שֶׁל
 שַׁבָּת, הֵינּוּ: סְעוּדַת בְּהֵמוֹת בְּהָרֵי אֶלְף', וְסְעוּדַת לוֹיָתָן,
 וַיֵּין הַמֶּשְׁמֵר וְכוּ' (ספד"צ נד, ד; נה, א; עי' ת"ז מט, ב).
 יא סְעוּדַת לוֹיָתָן הוּא הַדַּעַת שֶׁתִּתְרַבֶּה בְּאֶרֶץ, שֶׁהוּא
 הַשְׁמָחָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנָּה ^ט. וְכֵן
 מֹשֶׁה רִבְּנוּ נִקְרָא לוֹיָתָן (ספד"צ יח, ג). וְעַל זֶה נֶאֱמַר (תהלים קד,
 כו): "יִצְרָתָ לְשֹׁחַק בּוֹ", וְהוּא הַשְׁעָשׂוּעַ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא עִם הַצְּדִיקִים, שֶׁמִּתְחַדֵּשׁ לָהֶם הַתּוֹרָה וְכוּ', וְכֵמוּ שֶׁכְּתוּב
 (שמות כד, יא): "וַיַּחְזֹּר אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ", וְהִרְאִיָּה
 הוּא הַהִשְׁגָּה, וְהוּא הָאוֹר הַגָּנוּז לְצְדִיקִים (ת"ז מב, ג; מד, א;
 ספד"צ יט, ב), וַיְהִיָּה פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּהִתְגַּלּוּת, כְּמוֹ עֲכָשׁוּ
 פְּשׁוּטוֹ שֶׁל תּוֹרָה, וְעַל-כֵּן יְהִיָּה חֲרוּת מִכָּל הַמִּקְטָרְגִּים, וְכֵמוּ
 שֶׁכְּתוּב (ישעיה יא): "לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ וְכוּ' כִּי מְלֹאָה
 הָאֶרֶץ דַּעַה וְכוּ'" (ת"ז מג, ב). וְכֵן יֵין הַמֶּשְׁמֵר הוּא סוּדוֹת

ח. בעוה"ז הלבנה למטה מכל המזלות ולע"ל תהי' למעלה וכן ישראל.
 מלכים א' כ"ה ת"ז קס"ו א' ד"ה ונימין (ואפשר שז"ש שהם עתידין
 להתחדש כמותה).

ט. ביאור לויתן ענין דביקות כמו לוית חן (משלי א') ור"ל שבכל פעם
 מוסיף דעת בהשגת אלוקותו. בעמקי סודות תורתו. ותתגבר תשוקת הנפש
 להתדבק בו יתברך. ותהי' הנפש עודפת והולכת בכל רגע ורגע וז"ש יצרת
 לשחק בו. כי לשון שחוק נופל על שמחה פתאומית (איוב ג' כ"א. וע"ל
 בליקוטי מג"א ד"ה ראה זה. ועי' ביאורו ברכות פ"א ד"ה נסתכל ליום
 המיתה כו').

י. וכמש"ל סי' כ"ז פ"ח שהעוסקים בסודות התורה אין יצה"ר שולט בהם

אבן פרק יא שלמה קלא

התורה שיתגלו על ידי משה (עי' הערה כב, פ"ח; ת"ז עד, ב).
ועל אותו הזמן נאמר (תהלים קד, לא): "יהי כבוד ה' לעולם
ישמח ה' במעשיו"; במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

וע"כ ממילא יפסקו קטרוגיו. כי כל ענין שליטת היצה"ר הוא העדר הדעת
האמתי כמ"ש (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות.
ומ"ש (ב"ב ע"ה) עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן
כו'. הוא עץ הדעת טו"ר שלעתיד יהי' כולו היקף לקדושה כו' (ספד"צ כ'
א'. ע"ש).

השמטות

בפ"י סימן כ"ד כתוב אע"פ שלאחר גז"ר אין התשובה מועיל להציל מן
המיתה מכל מקום מועיל להעלותו מגיהנם לאחר שיסבול הכל
עכ"ל. ^{הערה} והכי מוכח ממ"ש תוס' חגיגה ט"ו. ד"ה שובו כו' אר"מ דומה
שמתוך תשובה נפטר וכי מן דקברוני' ירדה אש מן שמים ושרפה קברו
כו' אלמא דאין התשובה מועיל להצילו מן היסורין שלאחר מיתה. אך
קשה ממ"ש תוספות שבועות י"ג. ד"ה בעומד במרדו כו' וי"ל כו' אבל
עם התשובה מיתה ממרקת לגמרי שאין נידון עוד ביסורין לאחר מיתה
עכ"ל. וכ"כ תוספות ב"מ נ"ח ע"ב סד"ה חוץ וכ"כ הרי"ף בפ"ק דר"ה על
ברייתא דג' כיתות ליום הדין וכ"כ התוספות שם י"ז ע"א ד"ה קרקפתא
והכי משמע ממ"ש קדושין מ' ע"ב אפילו רשע גמור כל ימיו ועשה
תשובה באחרונה אין מזכירין לו שוב רשעו כו' והכי מוכח ממ"ש
סנהדרין מ"ג ע"א ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעוה"ב והכי מוכח
להדיא מעובדא דר"א בן דורדיא (ע"ז י"ז). יצאתה בת קול כו' מזומן
לחיי העולם הבא וכ"מ שנאמר מזומן הוא בלא יסורים כמ"ש תוס'
כתובות ק"ג: ד"ה מזומן וכ"כ ברכות פ"ט ד"ה ואמר שמזומן כו' וכ"כ
בהיכלות פקודי מ"ו אות נ"ב והכי מוכח ממ"ש שבועות ח' ע"ב א"ל
רבא אם מת מיתה ממרקת ע"ש בעין אליהו בהשמטה ואי ס"ד דאעפ"כ
צריך לידון ביסורים לאחר מיתה מאי קפריך דלמא לעולם אימא לך
כתירוצא דר"ז ותועלת השעיר הוא שלא יהי' נידון ביסורין לאחר מיתה.
וכן קשה לדברי רבינו דמשמע מדבריו דאם לא עשה תשובה אין עולה מן